

наша Ніва

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходдэць штотыднёва, у чацвярткі 9 771319 161008

Кадафі. I СямашкаФотарэпартаж
Юлій Дарашкевіч.

Старонка 8

Вяртанье ў «Восень патрыярха»

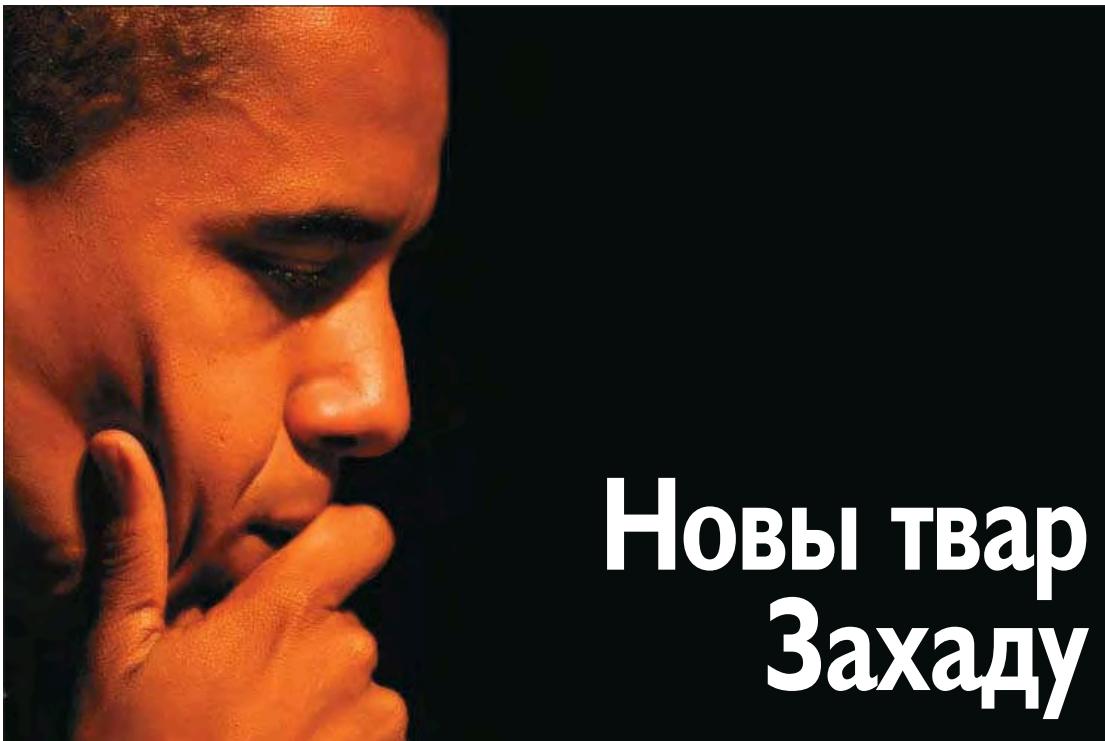
Старонкі, на якіх распавядаетца пра маленъкага сына патрыярха, выклікаюць асацыяцыі. Піша Валянцін Тарас.

Старонка 9

Мядзьведнікі

Пра забыты брэнд нашага краю піша Алесь Белы.

Старонка 12

У НУМАРЫ**Сынекура для Батуры**Кіраўніка Магілёўчыны забралі ў Менск. **Старонка 3.****Зъмена ў БДУ**Замест Стражава прыйшоў чалавек Рубінава. **Старонка 3.****Дзяды адны**Наўтары тысячи чалавек сабраліся ў Куранатах на Дзень памінання продкаў. Яны ішлі туды двумя шэсцю, што так і ня здолелі злучыцца. Толькі кветкі леглі пад адны крыжы, на адны ямы. У абодвух шэсцях ішлі пераважна мададыя людзі. **Старонка 6.****Усе чакалі юднання**Лідэры КХП БНФ і ЛБНФ адноўлька паказали сябе непрыгожа, ня здолеўшы домовіцца пра адзінае шэсцце на Дзяды. Піша Барыс Тумар. **Старонка 5.****Сцяпанаўна, чаду!**Кантролеры групу Rage з сымфанічным аркестрам быў самы хатні, які толькі можна ўяўніць. Піша Павал Касцюковіч. **Старонка 11.**

Новы твар Захаду

«HH» і ARCHE ў Маладечне

9 лістапада (нядзеля) у Маладечне (вул. Чыстая, 26) адбудзеца прэзентация Збору твораў Адама Станкевіча «З Богам да Беларусі» і «літойскага» нумару ARCHE з удзелам Валера Булгаркава, Андрэя Дынька і гісторыка Александра Пашкевіча.

Пачатак а 16.00.

Амэрыканцы нагледзелі сабе першага чорнага прэзыдэнта.

Хот б як да Абамы ні ставіўся, гэта новая эра.

Лёс чалавецтва, атамны чамаданчык і рычагі сусветнай фінансавай систэмы тралілі ў руکі Барака Хусэйна, апошнія расавыя бар'еры ўпалаі. 50 гадоў таму, на нашай памяці, чорныя ня мелі поўных правоў. Даў жа толькі яны — яшчэ зусім

нядзяўна ў большай частцы савету наўгародчынных правоў, права кіраваць і вырашчаць законы ўласнасці ня мелі таксама жанчыны. На tym самым гісторычным прамежку адбылася і вялікая дэкалянізацыя: мала хто сёняня задумваеца, што ў Беларусі тутэйшых пачалі прызначаць на галоўныя кіраўнічыя пасады толькі 50 гадоў таму, і толькі 17 гадоў таму беларусы пачалі самі выбіраць свае ўрады.

Абама — гэта амэрыканскі вынік усясьветнае перамены спосабаў фармавання наўгародчынных эліт і эмансыпациі расавых меншасцяў.

Як абраўшы Абамы адб'ешца на съвєце і на Беларусі? **Старонка 2.**Барак Абама і новая амэрыканская мора.
Старонка 10.

Дэфіцит валюты нарастае

Таму Нацбанк раіць працаўцаў з рублём.

Айчынныя банкі атрымалі заданы на Нацбанку завезены ў краіну наяўныя даляры ЗПА, каб задаволіць попыт на ўнутраным рынку, паведаміла газета «Беларусь и рыноч». А пакуль попыт на валюту як з боку суб'ектаў гаспадарання, так і з боку населеніцтва, задавальняецца за кошт золатавалютнага раззрузу (ЗВР). Паводле старшыні Нацбанку Пятра Пракаповіча, складанасць на валютным рынку

ўзяўніклі ад того, што замежныя наўгародчынія началі затрымлівацца з разлікам зь беларускімі вытворцамі. Задзяліўшыя словаў, папоўніць разрэзы да паможка расейскім крэдытам. Дын МВФ да памогу паабіцоў. Акрамя таго, папоўніць разрэзы плянуюцца за кошт працаў кантрольных пакетаў «белпрамбудбанку» і «Белінвестбанку».

Што датычыць шараговых грамадзян, то ім стаўніча Нацбанк наўчыўся сяняшніца набываць валюту. «Лепей працаўцаў зь беларускім рублем», — аптымістычна заяўіў галоў-

ны банкір.

Пракаповіч супакоў — прагнозы пра курс наўгародчынной валюты да даляра ЗПА на зміненіца, на канец гэтага году ён будзе знаходзіцца ў дыяпазоне 2100 — 2200 рублёў за 1\$.

Тым часам у сталіцы ходзяць чуткі, што ўрад рабіць разавую дзвінавальную беларускага рубля на 50%.

Каб запабегчы паніцы сиродукладчыкай, А.Лукашэнка дрэготам гарантаваў вяртанье ўнікальнай насыльніцтва ва ўсіх банках.

Аднак усе пір-крокі Пракаповіча і ягона гіфа пакуль не даюць эфекту.

Гэта 4 лістапада на Беларускай валютна-фондавай біржы попыт на даляры склаў 71 млн 234 тыс., прапанава — 6 млн 343 тыс. Гэта значыць, на такую суму за адзін дзень змінішыўся разрэз Нацбанку. Пры такім тэмпе іх хопіц ад сілы на некалькі месяціяў...

Сямён Печанко

Мядзьведзеў бярэ ўладу

Ён павялічвае прэзыдэнцкі тэрмін да шасці гадоў і рабіць іншыя дробныя папраўкі, якія змяняюць балянс сілай у Радзе.

Пра гэты было нечакана заяўлена ім падчас паслаўніцтва Фэдэральному сходу. Характэрна, што Мядзьведзеў аднес дату свайго дакладу на 5 лістапада, калі ўвесі съвет сочыць за Амэрыкай, а не Макскі.

Таксама падчас выступу Мядзьведзеў зазначыў, што Радзе разымесціць «Іскандары» пад Калінінградам у адказ на разынічнныя систэмы ПРА ў Польшчы і Чххі (пра Беларусь як піяндарм не было сказана ні слова).

Прамова Мядзьведзея добраўлялася 85 хвілін і 58 разоў перарывалася апіядысментамі, паліцілі расейскія журналісты. Прычым Пунін запліскаў першы, калі пайшыў гаворка пра ўзмацненне кантролю Думы над урадам, а Міронав — аў новым прынцыпам фармавання верхніх палаты парламэнту, процеціглым таму, які прапаноўваўся Міронавым самім. Ня бачна было, ці ўдзельнічалі ў авацы Жырыноўскі і Зяганаў, лідэры расейскай псуўдапазыцыі, калі Мядзьведзеў пропанаваў унесці змены ў Закон аб партыях, якія б амляжоўвалі колькасць тэрмінаў, якія могуць сядзець на чале сваіх партый іх лідэраў.

МБ

Лукашэнка і Абама

Афіцыйны Менск можа выкарыстаць эфект навіны і перамены ў Вашынгтоне для практычных кроакуў па нармалізацыі адносінаў з ЗША.

Працяг са старонкі I.

Усясьветная эканоміка ўвайшла ў трывожны пэрыяд крыйзісу, сілу і працягласць якога пакуль няма як прадказаць.

Калі наяўныя фінансавыя падстрахоўкі вытрыманоць, гэта будзе дэпрысія, супастаўная з 1970-і. Калі разрэзваў ажажаца замала, каб кампенсація пераробкі глобальнага капіталізму, то можа аказацься, што съвест стація на парозе поўнага пераўладкавання ўсіхсцістнай гаспадаркі і нават палітычнай систэмы. Вялікае падзеньне вытворчасці здолынае выкідаць беспрацоўку, драмы, галадаморы, крах старых багатыроў і спрабы ўратавання прамысловасці перадзел рэсурсаў — як то было ў 30-я гады мінулага стагоддзя. Як даслыць рады Абама? Многі ўжо ціпер прымыкаюць на яго каstryюм вялікага Рузэльята. З Абамам звязаныя надзеи на аздараўленне эканамічных мэханізмаў. Сам ён адбіць таксама сапраўдную энергетычную рэвалюцыю — каб Амэрыка развіла ўнутраныя крыніцы энэргіі, перастала імпартаваць нафту, рэзка скрашила энергамістасць ВУП. Аднак ключавую задачу вынаходжання альтэрнатывы вуглевадародам наўрадаць ці ўласца вырашыць у вялікім парадку.

Ад Абамы чакаюць таксама новае ідэалёгіі для заходняга сьвета, абоўленага духу Захаду, духу прагрэсу на грунcie свабоды і адказнасці індывідуа — каб Амэрыка развіла парадунаны з Кенэдзі.

Амбітны прэзыдэнт ЗША будзе ў любым разе кіравацца нацыянальнымі інтэрэсамі свайго супердзіржавы, і трэба думасць, чым яны супадаюць з беларускімі.

Калі Абама зрэалізуе сваю энергетычную праграму, гэта прысьпешыць вызваленчыню Беларусі.

Калі Абама надасць Захаду новы дух, гэта прысьпешыць вызваленчыню Беларусі. Калі ж яму на ўласца выкананецца свае перадвыбарчы аблішаны, гэта зацягне наша вызваленчынне. Пэўныя павароты палітыкі найбліжэйшых месяцаў можна прадказаць з вялікай долій імавернасцю.

Ведаючы Лукашэнку, можна прагнаваць, што ён пацяраеца максимальна выкарыстаць эфект Абамы — эфект навіны і перамены, нават калі ні сутнічай навіны, ні перамены ў замежнай палітыцы Вашынгтону ня будзе.

Лукашэнка можа выкарыстаць the change we can believe in для практычных кроакуў па нармалізацыі адносінаў. Будучы адмененяя санкцый з боку ЗША. Адбылося ж тое ў адносінах з Эўропай, а чаму бы ня з Новай Амэрыкай? Урэшце, ніхто не адмініструе прынцыпу крыйзісанай геапалітыкі: сусед твойго суседа — твой сябар.

Нармалізацыя адносінаў на проста ўпісвацца ў тэкстыку лукашэнкаўцу на гэтым этапе, яна яшчэ і супадае з перадвыбарнымі аблішаныямі Абамы,

які настойліва даказаў патрэбу перамоваў і пераканання дыктатараў. Лукашэнка, здаецца, будзе не адзін такі ў часе: сам ганарыста Чавес працігніў Абаму руку. Што вы хочаце: эканамісты падлічылі, што бюджет Рэспублікі выконваеца без сэксвэстраў пры цэнсе на нафту 70 долараў за барэль. Беларус — пры 82-х, а Вэнесуэла троба аж 90. Сёння ж цана паніжалася да 65—70, і куды дзесяць пыха дыктатараў. З свайго боку, і Амэрыка сёняння вымушаная дэйнічаць інакш.

Барыс Тумар

Эўракамісія вядзе перамовы зь Беларусью

Ня ставячы канкрэтных умоваў.

У найбліжэйшыя паўгоду Эўракамісія мае намер падтрымліваць пастаянны дыялог з уладамі Беларусі. Пра гэта заявіў намеснік генэральна га дырэктара па замежных сувязях Эўракамісіі Х'юга Мінгарэлі (на фота) 5 лістапада на сустэрчы зі віцэ-прем'ерам Андрэем Кабяковым.

«Мы намер амбяркоўваць пытаныні развязвіцца систэмы няўрадавых арганізацый, уладсканаленія выбарчага заканадаўства, заканадаўства ў галіне аховы працы», — цытуе эўрапейскага чыноўніка прэс-службы ўраду.

«У нас сур'ёзныя палітычныя намеры развязвіцца адносіны, каб Беларусь могла стаць пайўнавартасным удзельнікам эўрапейскай палітыкі суседства, у межах якой мы моглі бы развязваць нашы гандлёва-еканамічны ўзаемадносіны», — сказаў Х.Мінгарэлі. «Мы моглі бы таксама зрабіць заходы па палітычнай перамяшчэнні людзей цераз мяжу».

Ён паведаміў, што Эўракамісія ініцыяце пачатак супрацоўніцтва з Беларусью ў трох новых сферах: регуляванне якасці прадукцыі і стандартызацыі, узаемадзеянне

фінансовых службаў, сельскагаспадарчая і прадуктовая біссыека.

У адказ віцэ-прем'еру Андрэю Кабякоў заявіў, што «беларускі бокусъедамле неабходнасць працягі працы над гэтак звязанымі хатнімі заданнямі, акрэсленімі ў дыялогу з ЭС». «Беларусь — падкрайсліў ён, — зацікаўлена ў пайўнавартасным і прагматычным супрацоўніцтве з ЭС з упорам на эканамічны складнік».

Дэлегацыя Эўракамісіі перабываала з працоўным візітам у Менску 3—5 лістапада. Іна сустэрліла з прадстаўнікамі Адміністраціі прэзыдэнта, ураду, МЗС, а таксама з лідэрамі Аб'яднаных дэмакратычных сіл Беларусі.

Марына Носава, БелАПАН

У райвыканкамы разасланы загад аб арганізаціі ў кожным раёне канцэртаў Жанэт, паведамляе «Комсомольская правда в Беларуссии».

Падстава — маўлія, у межах «спартова-культурнай акцыі ў рамках Году здароўя пад дэвізам «За здаровую сям'ю!».

«Загадваем: правесіцы з 9 кастрычніка да 14 снежня 2008 году спартова-культурную акцыю ў межах Году здароўя пад дэвізам «За здаровую сям'ю!» (далей — акцыя) з удзелам сывячачкі Жанэт у гарадах і раёнах Барысавскай, Віцебскай і Менскай абласцей», — пішацца на дакументе.

Пры гэтым канцэрты будуть пілатынны. У такіх выпадках — указка зверху, пілатынны канцэрты — прадпрыемствы абавязана выкупіць квіткі на канцэрты.

Варта адзначыць, што ў сталіцы ўжо даўнавата цыркулююць чуткі пра небясічневыя сувязі гэтым сывячачкам.

МБ

Што б гэта значыла?

Жанэт.

СЪЦІСЛА

Эўрасаюз не прызнае незалежнасць Падднёўай Асечіі і Абхазіі

Эўрасаюз лічыць непрымальнай палітыку з пазыцыі сілы з боку Рэспублікі ў дачыненіі Грузіі, пра гэта заявіў Вірхоўны прадстаўнік ЭС Хаўер Салана.

Прызнаныя незалежнасці Падднёўай Асечіі і Абхазіі не будзе, гэта дакладна, — сказаў ён. Пры гэтым ён выказаўся за допуск на зімовыя спаборніцтвы на ЕС у Падднёўную Асечтвою і Абхазію.

Рашэнне пра «экстэрмізм» «Свабоды» адпраўлена на перагляд

Гарадзенскі абласны суд скасаваў рашэнне Івейскага раённага суду адносна № 127 незарэгістраванай газэты «Свабода». Паводле заявы, што паступіла з Гарадзенскай абласной управы КДБ, суд у Іюні 9 верасня прызнаў, што шраг публікацый газэты маюць экстэрмістскі характар.

Памяці расстралянных

КХП БНФ атрымала дазвол гарыканкаму на правядзенне 9 лістапада яшчэ аднаго шэсцяці і мітынгу на месцы звышчэнныя ахвяраў сталінізму ў Лошыцы. Збор заплянаваны на 11.00 калі Палац культуры камвольнага камбінату. Пачатак шэсцяці а 12.00. Удзельнікі акцыі пройдуть па вул. Малкоўскага да Лошыцкага яру да памятнага крыжа ў Лошыцы, дзе адбудзеца мітынг, прысьвячаны ахвярам сталінскіх рэпрэсій.

Пяціразовы!

У пятніцу, пасля выигрышу ў жодзінскага «Тарпэда», барысаўскі БАТЭ піты раз у гісторыі і трэці год запар заваяваў залаты мэдаль першынства Беларусі. Ціпер да эмблемы клубу дамаляюць зорачку. Добры настрой БАТЭ перад матчамі Лігі чэмпіёнаў забясьпечаны.

СПОРТ

Нешчасцілівы канец кар'еры Бэтыні

Славуты італьянскі велагоншчык Пала Бэтыні (на фота), алімпійскі чэмпіён Атланты (2004) і двухразовы чэмпіён свету ў паўднёвай сур'ёзной траўму. Гэта здарылася падчас першага дня шасцідзённага спаборніцтва ў Міліне, паведамляе РАР.

Перад самым фінішам у велагонцы на трэкку Бэтыні сутыкнуўся з украінцам Яраславам Паповічам, які паваліўся падчас перадзеле. Италянец на вялікай хуткасці бразуніўся на падлогу і ударыўся гала-

вой аб бар'ер так, што шалом разыящеўся на кавалкі.

Бэтыні нават не спрабаваў падняцца, яму паставілі шыну, вынеслі з трэку на насліках і адвезлі ў шпіталь.

Там стала вядома, што 34-гадовы Бэтыні атрымаў гэткае страсенне мозгу, што на памятае самога здравіні.

Гэтыя спаборніцтвы меліся стаць апошнімі ў ягонай кар'еры.

АК

люстра дзён

Сынэкура для Батуры

Кіраўнік Магілёўшчыны стаў сьпікерам савету рэспублікі.

Верхнюю палату беларускага парламэнту таксама ўзначаліў былы старшыня аблыванкаму. Сьпікерам савету рэспублікі стаў кіраўнік Магілёўшчыны Барыс Батура. Нагадаем, напярэдадні старшынёй палаты прастаўнікоў абранны «губэрнатар» Віцебскай вобласць Уладзімер Андрайчак.

У савет рэспублікі гэтага склікання Барыс Батура трапіў па «воксе Лукашэнкі». Прызначэнне адбылося толькі пару тыдніў таму. Зрэшты, якія напярэдадні многія шанталіся, што менавіта Батура зойме пасаду сьпікера і пакіне спасаю пасаду ў Магілёве. Ад якой ён даўна праціўся вызваліцца, бо хваре.

Дарэчы, на пасаду «губэрнатара» Магілёўшчыны сватаюць Уладзімера Канаплёва, які апошнім часам застаўся не пры спраўах. Другім прэтэндентам называюць віц-прем'єра Івана Бамбізу.

У свой час, калі Батуру прызначалі кіраўніком Магілёўшчыны, вобласць апынулася ў эканамічнай яме. Аднак за гады кіравання Батуры крызіс атрымлівалася перадолес. Вобласць мае няжепскія паказынікі ў галіне гаспадаркі, адна з першых у краіне па ўцігваным замежных інвестыцый, найперші рэйсіскіх, прыватизацыі. Увогуле, Батура мae добрыя контакты з рэйсіскімі бізнесаўцамі. Яму таксама атрымліваецца лабіраваць магілёўскую тавары на рынку сучаснікі краіны.

Многія адзначаюць інтэлігентнасць Батуры. За час яго нацыональнасць на пасадзе стар-

шыні аблыванкаму аблічча Магілёва змянілася ў лепшы бок.

З адмойных рысаў новага сьпікера адзначаюць умешваньне ў спраўу сваіх падначаленых, часам душыць «нізвую» ініцыятыву.

Какуць, што ў адстаку Батура прасціў яшчэ ў 2006 годзе, але Лукашэнка ўтварыў яго пакіраваць вобласцю яшчэ два гады. Сам Батура туго спыталі пра камэнтаваў наступным чынам: «Я нічога не пляную. У нас прэзыдэнт усё плянуе...».

Мабыць, і ціпер для Батуры «заплянавалі» яму самую пыльную і адначасова пачасную пасаду сьпікера верхняй палаты.

Віц-сьпікерам савету рэспублікі абранны намеснік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта Анатоль Рубінав, чалавек сталініцкіх поглядаў.

Зміцер Панкавец

Барыс
Батура
даўно
прасціў
у адстаку.

Зъмена ў БДУ

Замест Стражава прыйшоў чалавек Рубінав.

У пятніцу Лукашэнка правеў некалькі кадравых перастановак. У прыватнасці, рэктарам БДУ прызначаны Сяргей Абламайка (на бытніцце з журналістамі радыё «Свабода»), які раней займаў пасаду генэральнага дырэктара Інстытуту прафесійнай адукацыі Акадэміі науак.

Васіль Стражава займаў пасаду рэктара БДУ ад лістапада 2003 году, змяніўшы на ёй Аляксандра Казуліна. Стражава быў першым лукашэнкаўскім міністрам адукацыі, адпрацаваўшы на пасадзе 7 гадоў. Стражава меў съмельцаў, якія выступілі супраць школьнай рэформы. Разам з тым, выключчынне з ВНУ студэнтаў за іх палітычную дзеянісць за часамі рэктарства Стражава не спыніліся.

Прадстаўленне новага рэктара. В.Стражай (злева), А.Радзькоу і С.Абламайка.

У ваенкаматах масава пабіраюць адбіткі пальцаў

З ваенкаматаў прыходзяць позвы з просьбай зьяўляцца для ўдакладнення звестак для вайсковага ўліку. Але на месцы замест таго прапану-

еца здаць адбіткі пальцаў. Калі ў Менску гэта робіцца ў саміх ваенкаматах, то ў рэгіёнах людзей перавозіць у міліцию і там бяруць

адбіткі, дый сыліну, як у падзваронных у крымінальному злачынстве.

Спасылаючы пры гэтым на закон, згодна з якім кожны грамадзянін можа прыйсці і здаць адбіткі пальцаў для базы звестак МУС. Але закон патрабуе, каб гэта адбывалася толькі добраахвотна.

МВ

Вольга Мянцюк асуджаная на 2 гады ўмоўна

На 2 гады ўмоўна асуджаная Вольга Мянцюк. Такое прызначэнне прынёс суд Менскага раённага суда Заслаўя. Вольга Мянцюк была прызнаная вінаватай у передачы кіраванні аўтамабілем асобе, якая была ў нецвярдзеным стане, — свайму мужу Раману Мянцюку, асуджанаму днімі за 5 гадоў пазбаўлення волі.

Валдас Адамкус — 82 гады

З лістапада 82-і дзень нараджэння адзначаў прэзыдэнт Літвы Валдас Адамкус. Ён нарадзіўся ў 1926 годзе ў Каўнасе. У 1944 г. эміграваў з Літвы і амаль паўстагодзьдзя працкую ў ЗША. Адамкус вярнуўся

зъездзе ж будзе аблеванчана прозвішча. Пакуль мату называецца прозвішчы сустаршыні БХД Георгія Дзмітрука з Кобріна, Віталя Рымашэўскага».

Сам Павал Севірынец з прычыны ўздурства на зможа ўздельнічаць у прэзідэнцкіх выбарах. У 2011 годзе яму яшчэ ня будзе 35 гадоў.

Зміцер Панкавец

СЪЦІСЛА

Вольга Мянцюк асуджаная на 2 гады ўмоўна

на радзіму ў студзені 1992 году. У 1998 годзе быў упершыню абрани прэзыдэнтам Літвы.

У Менску падаражэў праезд у маршрутках

Праезд у маршрутках у беларускіх стаўлях падаражэў 1 лістапада на 20%. Калі раней, напрыклад, праезд у маршрутным таксі каштаваў 1500 рублёў, ціпер прыйдзеца плаціць 1800 рублёў. Да канца году павінен падаражэць на 15—20% праезд і ў грамадzkім транспарце.

Польша зыніжае кошт нацыянальных візў для беларусаў

Міністэрства замежных спраў Польшчы прыняла 30 каstryчніка пастанову, згодна з якой кошт

афармлення нацыянальнай візы (ня бывае з шэнгенскай, аформленіе на польскім пасольстве) будзе каштаваць 20 эўра замест ранейшых 35 эўра. Рашиэнне ўступае ў сілу ўжо з 1 лістапада. Зыніжэнне кошту візіў тлумачыцца матэрыяльнымі станамі беларусаў і вынікаючымі адносіль цяжкасцямі ў аплаце візы.

Прысуд Зэльцэр назыменны

Вярховы суд Беларусі пакінуў без зъмянення прысуд грамадзяніну ЗША Эмануілу Зэльцэр. Касацыйная скарага, разглядана 31 каstryчніка, не задаволена.

ЗП, АГ, радыё «Свабода», БелаПАН

PHOTO: BIMMAG.NET

Толькі купляй

Продажи нових аўто падаюць. І цана на іх.

У ЗША продажы аўто ў кастрычніку ўпалаў да рэкорднай нізкага ўзроўня за апошнія 25 гадоў, а ў Японіі — за 40. General Motors Corp скараціў продажы на 45% і канчатка гэтаму не відно. Продажы Toyota Motor Co скараціліся на 29%, Honda Motor Co — на 25%. З гэткімі праблемамі сутыкнулася й ўсходнія Еўрапейцы. У Гішпаніі — на 40%, у Італіі — на 19%. Аўто набываюць ў крэдыт, а не з фінансавым крызисам банкі спынілі аўтакредытаванне або заломіваюць занябесныя прадкты. Тое саме адбылося і ў Беларусі, дарэчы. Вытрымкі заніжаюць цэны, каб прадаваць хочь нешта. У Польшчы цана на новыя самаходы ўпалаў ўжо на 5—10%. Заводы спыняюцца. Тым самым звініжаюцца попыт на метал, кورد, гуму.

Падзенне цнаў на новыя аўто мусіць таксама выклікаць звыніжэнне конкуру патриманага аўтапарку.

Рэбрэндыв «БеСТу»

У Менску звязаліся белборды з лягатыпамі ў выглядзе белых смайлікоў на чырвонай тле і паведамленнемі «Жыццё толькі пачынаецца». На іх дробнымі літарамі напісаны ЗАТ «Беларуская сетка тэлекамунікацыяй» (БеСТ). Прэс-служба Turkcell пачынае відкрывати салюкі ў Беларусі, аднак афіцыйных заяўліў на гэты конт

пакуль не было.

«Палімір» далучаецца да «Нафтана»

Акцыянеры далі згоду на далучэнне ААТ «Палімір» да ААТ «Нафтана». Гэта робіцца ў рамках падрыхтоўкі да прыўтыхація заводу.

Добра там, дзе нас няма

У Эўропе з цягам апошніяга году найбольшы спад

беспрацоўя дэмантравала Польшчу — з 9 да 6,5%. Найбольшы рост засведчыла Гішпанія — з 8,3 да 11,9%. Найменшы ўзровень беспрацоўя зафіксаваны ў Галандыі, Даніі ды Аўстрыі — 2,5%, 2,9 і 3,2%, адпаведна.

СП:
Прайм-ТАСС,
БЕЛТА,
«Мінск-Новости»,
Rzecznopisowa,
News.liga.net

Новае жыццё сталічных лецішчаў

На сталічным рынку нерухомасці вымалеваўся новы сэмэнт — людзі прыстасоўваюць пад сталае жыўльё свае лецішчы. Якія цэны на жыўлыя дачы? З якімі праблемамі сутыкаюцца людзі?

Новая мода сярод сталічных жыхароў — пераабстаўляць свае лецішчы ў больш грунтуюче жыўльё. Таксама — каб і зімой на страшна было. Робіцца гэта з разных прычын: адны — бағацішчыя, — імкнуща за горад, дзе вальнейшыя і чыслічнейшыя паветра, а ў кагосці з прашыніем сціплы, да дзэцям як на ўласную кватэру ўзвішца, то едучы за горад дахіваць век. Нехта ж багатыя хоча зарабіць, здаюць сваю менскую кватэру.

Лецішчы пад Менскам — адзін з самых ласкіх кавалкаў. І ў Дамашанах, і ў Крыжоўцы ўжо стаіць цэлыя вуліцы паўнавартасных дамкоў з каналізацыяй, зручнасцямі і сучаснымі апіліяльнімі сцілістамі. На адной вуліцы можна сустэрці і трохпавярховыя катэджы, якія лічыцца лецішчам, і сціліплю хаткы, за-

бульдозэра, які пракапае траншю на вашу вуліцу. Можна зэканоміць, дакапаўши рэшту шылку ад асноўнай траншэй да вашага дамка. Тое самае датычыць і водаправоду. Гэту працу маюць права выконваць толькі адпаведныя службы. Лепш даверьшыца на тэлекамунікацыі і ўладальнікамі вільготніц, на якіх дзядзінствае залежнасць ад падземных траншэй.

Прыстасаваць летні дамок пад паўнавартаснае жыўльё, наўбажнейшыя — вырашыць пытаныя ациплення і каналізацыі.

Сёння можна купіць саўмы розныя аципленныя сістэмы — ад катлоў, што працуюць на цвёрдым паліве, да газавых і электрычных бойлероў. Калі ў вашым садовом таварыстве назыўберацца даслактаваю колькасць жадаючых правесці на вуліцу газ, то давайдзенца выкласыць ад 2 млн рублёў за абсталіванне і яго ўсталіванне. Дадайце сюды працу

на паслугу каштую \$500-600. Усё залежыць ад таго, на якіх адлегласцях ад выхаду трубы знаходзіцца дом, якога дыямэтру будзе трубаправод. Улічваша таксама грунт на участку — яго сэрэднія вільготнасць, наўніясць іншых трубаправоду, кабэлі, каранёў дрэваў (каля лецішча месцыцца ў лесе).

Праца звязаная каштую ад

50 да 100% ад кошту матэрэялаў.

Дарэчы, усё часцей дачнікі ні сядзяць градаў, а пра

ста разъбіваюць вакол хаткі

газон, ставіць барбекю шы

на пастаўшчыні, наўніясць

пляцоўку для валейболу.

Варта, аднак, мець цірпеньне,

бо гэтая працэдура патра

буе некалькіх паходаў у ап

аднайменнай вадой у вэс

ты. Зялёнае, што на маладзеч

чансікімі накірунку. Гэта, дар

ечы, самы дарагі накірун

ак, калі падзяляць леціш

чы да кірунку руху элект

ратраціяникам. Варта адзначыць, што апошнія месяцы на рынку дачаў працягнуваюць перавыдае попыт. Гэта звязана з аздабіваннем дамоў, падзеламі ў вэс

ты. Зялёнае, што на маладзеч

чансікімі накірунку. Гэта, дар

ечы, самы дарагі накірун

ак, калі падзяляць леціш

чы да кірунку руху элект

ратраціяникам.

Як не палохе пэрспэктыва

пасяліцца за пару дзясяткаў

За расейскую нафту — расейскім рублём

Кіраўніцтва Мазырскага НПЗ не выключае частковага пераходу на аплату сыравіны ў расейскіх рублях. «З такой працяговай да нас звязаністю некаторыя расейскія нафтавыя кампаніі, — паведаміў прадстаўнік Мазырскага НПЗ агенцтву ПРАЙМ-ТАСС. Ён не пракаментаваў,наколькі выгадныя такія працяговыя для прафірмства. Пры гэтым прадстаўнік адміністрацыі НПЗ адзначыў, што на сённяні завод аплачвае пастаўку расейскай нафты ў зура. «Паколькі ў апошні час цана падала, то заводу давялосло авансам пераплачваць. Праз месяц лішнія гроши нам вярталі, але ва ўмовах нестабільнага курсу страты заводу складалі каля 5 млн зура», — распавёў ён. Са словаў супрацоўніка адміністрацыі, для пакупніка нафты выгадней было бы аплачваць пастаўку сыравіны па факту куплі, а не авансам, але такія працяговыя Мазырскага НПЗ не прымаюцца.

Нагадаем, што ў верасні «Газпром» працягнуў спажыўцамі на суседніх краінах перайсці ў 2009 годзе на разылкі ў расейскіх рублях.

Такая палітыка расейскага кіраўніцтва. Яны хочаць зрабіць рубель рэгіянальной валютаю. І на мячоў чым той рубель падмачаўца, акрамя энэргансбістай, думаюць навязаць спажыўкам, каб тэя плацілі рублямі. Хоць у выпадку здавальняць расейскага рубля гэта можа ўдарыць па самой Рэспубліцы.

камэ ад Менску, можна адзінкаў летні дамок на ўчастку памерам у 5—7 сотак за якую тысічу дадыраў. На звязаністю гроши дамоў можна зрабіць «сімаўстойлівым». Адным з самых папулярных аўтамабільных на кірунку звязацца Ра

каўскімі накірункамі. Гэта звязана з аздабіваннем дамоў, падзеламі ў вэсты. Зялёнае, што на маладзеч

чансікімі накірунку. Гэта, дар

ечы, самы дарагі накірун

ак, калі падзяляць леціш

чы да кірунку руху элект

ратраціяникам.

Лукашэнкі уласнікі дайно атрымалі

міліарды ў салібай мусіць да

весіць будоўлі да канца да

2009 году, іншай ім пагра

жаете канфіскацыя.

Сямён Печанко

Цена працяговы

Заданы, з выгодамі і аципленнем	\$100—160 тыс.
Крыжоўка, з выгодамі і аципленнем	\$15—100 тыс.
Дамашаны, з выгодамі і аципленнем	\$30 тыс.
Пralескі, з выгодамі і аципленнем	\$15 тыс.
Крыжоўка, без выгоды і ациплення	\$10—25 тыс.
Дамашаны, без выгоды і ациплення	\$5 тыс.
Пralескі, без выгоды і ациплення	\$0,5 тыс.
Колосава, без выгоды і ациплення	\$1—25 тыс.
Баяры, без выгоды і ациплення	\$0,5—12 тыс.

камэнтары

Улада калі і згуляе з Эўропай у карты, дык толькі на грошы

Піша Аляксандар
Клакскоўскі.

Апазыція радуеща: маўлю́, Эўропа ўяўляе на ўзбраеные насыні патрабаваны дэражыму, ды яшчэ і сваё даўгучына: мараторый на палітызальніць. Гаворка ідзе пра той варыянт «дарожнае карты», што прывезла на перамоўы ў Менск делегацыя Эўракамісіі на чале з Х'юго Мінгарэлі. Праўда, сам ён прадбачыў маўчынъ, а ролю споўдзімкі выконвае пераважна Алегнат Лябедзька.

Палітолог Валер Карбалевіч сказаў мне: «Ціжка ўяўляе, што беларускае кіраўніцтва пойдзе на саступку. Хіба што на камсмэтычны». Зь іншага боку, кажа ён, ціжка ўяўляе і тое, што Эўрасаюз пераць піць месяцаў адноўшы візвавы санкцыі.

На думку эксперта, улады могуць, напрыклад, прытрымазіць ці фармальную зымкыць новы закон аб СМІ. Незалежную прэсчу спраўна

душылі і пры старым законе.

Дадамо: могуць фармальна скарэктаваць і Выбарчы кодэкс. Напрыклад, зробіць, чатыры дні датэрміновага галасавання замест пяці. Для завуаляванай прымусоўкі ўсе адно застаненча багаты часу. А мін тым — саступка. Нагадаю, у пакеше апазыцыйных прапаноў — зъмена выбарчага заканаўства, зымкнучыне мэдыйнай палітыкі, умоў дэйнісці паarty ды трэціга сектру, скасаваные «палітычных» артыкулаў Крымінальнага кодэкса.

Зрэшты, мараторый на палітызальніцу — акурат рэалістычнае ўмова. Не абавязкова паяць тэрміны. За ўладаў багаты арсенал здуншэння палітычнае альтэрнатывы праз тактыку дробнага фону: штрафы, падатковыя дэкларацыі, адміністрацыйныя забароны і г. д. Карапей, пудаў дэмакратычныя чакаць не вільгас, але нейкіх крыхі дзеяя матчымасці захаваць твар Эўропа мае шанец атрымаць.

«Калі на здарыцца нечага брутальнага капітуль новых палітычных пасадак, то рожым прыпыненны санкцый могуць, напрыклад, працягнуць яшчэ на падгоду, потым яшчэ», — мяркне Валер Карбалевіч.

Неафіцыйныя размовы з дыпломатамі-заходнікамі сапраўды пакідаюць уражанне, што ў іхных сталіцах наважаны надлюблой маркай падтрымліваць кволы працяг нармалізацыі стасунку ў «апошнім дыктатурай».

І на гэты працяг будуть упільваць, матчымы, на стопкі пункты «дарожнае мані», колькі геапалітычныя да финансава-еканамічныя чыннікі. І найперш — расейскі. Ці дапэсьце Масква Лукашэнку ў цыганічных прызначаннях Абхазіі паўднёвай Астыйскі, аднайсі систэмы СПА, агульнае валюты? Як адаб' енца на эканамічнай палітыцы беларускага кіраўніцтва фінансавы крызіс?

Наколькі падштурхнё на рынках

пераўтварэнні, прыватызацыі — іначай какуты, наколькі шырокі пойдзе сюды заходні капіталь?

Карапей, будзе дамінантніць прыкры для рамантук'ю дэмакратычны ідэі палітычны прагматызм. Ці мо гэта рэалізм прыныту «кроўля камень точыцца» ва ўмовах, калі німа вагароў, каб той валун перакуліц?

Добра ўжо тое, што апазыція атгрэзіла сфермуяла свае пропановы і дэ-факта ўклівалася, наколькі матчымы, у дыялёт Захаду з рожымім, мяркуючы Ігоры Чавуса. Яе місія — кансультаваць замежнікаў (ханці ту ёсьць небысіека, што тытульныя апазыціянізы будуть пяцінці кобу' дзея) ды кантроліваць датриманыя аръеніраў тae «дарожнае карты».

Сытуацыя, калі палітычных апазыціёнтў на біюць друкамі ды на кідаюць за краты, — гэта для нашых реалій, кідуць руку на сэрца, ужо німала. Чым яно тадэй, тым слабейшыя абыгут

страху.

А тым часам будзе спаквала капіць эканамічны крот. Кране наканавана мініца, хай сабе і не паводзе любых рамантыкам (ці максымалістам) схему скідання дыктатураў.

Як ні цынічна, але Эўропа здолная атгажаваць беларускую кіроўную клясу толькі празь яе скурны інгрэс.

Патрабаваны Захаду тутэйшая вярхобка разумее хіба што ў адной плошасці: а што мы з гэтага паймеем? Так што «дарожная карта» мусіць вымірацца на толькі ў сэсіях высокіх дэмакратычных кінготунасцій, але і дэялірах ды зўра. Інчай сябе ману, у рубяях ды кубамэтрах газу, накіне Кромль.

Карапей, калі Менск і сядзе гульць з Эўропай у нейкія карты, дык выключна на гроні. Іншай рэч, што ў любой гуліні ёсьць момант непрадказальнасці. Гайчынная грамада таксама здолная ўпільваць на гэты сюжэт. Так што адкінем эмочны фаталізм.

PS. Пакуль пісаў гэты пост, ві-пром'ер Кабікоў заявіў на перамоўах з Мінгарэлі, што Менск зацікаўлены ў «паўнавартаснай ды працяглай супраць з Эўрасаюзом з упорам на эканамічны складнік». Карапей, гульмі на гроши!

Усе чакалі яднанія

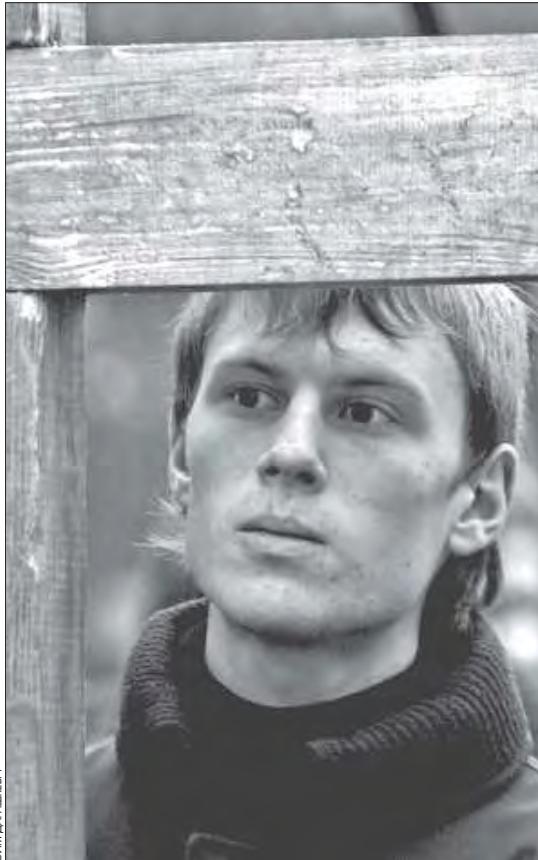
Лідэры КХП БНФ і ПБНФ паказалі сябе аднолькава непрыгожа, ня здолеўшы дамовіцца пра адзінства шэсцьце. Піша Барыс Тумар.

А вы крыжоў не вырабляце... А вы съядома замыкаеце... А мы 10 гадоў ходзім ад Парку Чалюскінцаў... А сёлета 20-гадзінде 1988-га, таму ёсьць сіні пайсцік ад Усходніх могілак... Трэба рабіць, як заўжды... Трэба ствараць умовы для далуччыні новых людзей... Так спрачкаўся фронтаўская мудраны. А вынік прыкры — два пісцікі асабна. «Гэта непазыўжна, пэрыйд цікнер такі — раскіданыя камяней», — кажа аналітык.

Хто больш вінаваты ў тым, што калёны не злучыліся, як таго хандэла, упружнены, большасць маніфэстантаў? Лідэры Партыі БНФ, якія не запінівалі ўпісанаваныя на ўсходніх на падтадзініні раней? Лідэры КХП БНФ, што папыбалі наперад, на маючы намеру начакаць? Тыя і тыя ўперліся рогам. Адны лічачь сябе адзінстві чыстым, другія ні съедзіць...

Так, у палітыцы канкурунцыя непазыўжна і патрабовая ды натуральная адбору. Але кожная канкурунцыя мусіць мець свае правила і асадліва мэты. Добры палітык той, хто вілодзе таксама мастацтвам кампрамісу, мастацтвам саступання.

Што Пазыняк і Барычэўскі ўпартыя ў сваіх перакананьнях, усім вядома. І што маюць 20-гадовы

ЮЛІЯ ДРАКЕВІЧ

палітычны досьвед, таксама. І як яны падзялілі Фронт, гісторыя ведае. Аднак дэяліць Дзяды, прычым у суворы час, — мудрыя палітыкі змаглі ў дэялісту пазыбетніцу. Калі ты лідэр нацыональнай маштабу, калі ты напраўду хочаш узначаліць цэлую краіну, такую разнадородную, ты мусіш знаходзіць шлях ня толькі наперад, але і назад.

Палітычныя мускулы паказаўці

палітычныі нэрв правяраньц трэба ў іншы час і іншымі месцамі.

Падзел шэсціна на Дзяды зноў паказаў, наколькі незалежнае грамадзтва зачакала зъмены пакаленіні — інстытуцыйнай і прэснальнай. Дарчы, пазыцыя Севярынца, які дэмантрытруе прыпой падшуром з адным і другім пэсцікамі, выклікае павагу.

Барыс
Тумар

Дэпутат — слуга народу

Піша Сяргей Астравец.

Быў апопні дзень таго і перны дзень гэлага «дэпутацкага корпусу», які з празімернай павагай, але шаблена называюць яго афіцыйнай рупары. Гучыць штучна і фальшивы. Але мне трэба было дамагчыся ад гарадзенцаў больш-менш улічнымі адказамі: чым запомнілася палата?» Да пічым, ясна. Але ўдзенцы начаць досыль цікавасці: а яны насамроч існуюць? Іны спраўдныя з нейкімі піўнамоцтвамі? Ці іх зъбіраюць як масоўку на іншых гэ-бо-поў, робіць запіс, каб потым уставіць у навіны? Проста масоўка ў гэтым выпадку пастаянна, кака хлопец. З пачуцьцём гумару ў парадку ў моладзі. Праўда, быў ён, здаецца, з дрэдам, так што палітычна ненадзейны з увагі на сэансіяшнія постстаційныя парадкі.

Я ўжо казаў, што найперш адрасуе склаў пытанні сабе. Фіжка, прыжка міле білу ў гэтым разе самому адказаць, чы тадэй чакаць ад людзей? Якім таве пытанні могуць быць «на барабану», прынамсі ў дадзеную хвіліну... Асабліва віяроста, калі пытанні тваё чистай вады рытарычнасць. «Чым запомнілася палата?» Да пічым, ясна. Але ўдзенцы начаць досыль цікавасці: а яны насамроч існуюць? Іны спраўдныя з нейкімі піўнамоцтвамі? Ці іх зъбіраюць як масоўку на іншых гэ-бо-поў, робіць запіс, каб потым уставіць у навіны? Проста масоўка ў гэтым выпадку пастаянна, кака хлопец. З пачуцьцём гумару ў парадку ў моладзі. Праводзіліся яны, ясна, толькі дзея нацыянальны спрадвідавасці, у ім найбуйніцайшых іздраў! Спачатку дэпутаты ўптара змагаліся з нысыцілім і крэйклівым словам «эліты». Іх вельмі абражала, ізврвала, абураза гучна рэжымам і гучным словазлучніцам «элітнай кнатаў», ды яшчэ ў Менску! Пазыцыйныя бай ціяліліся дуба, пакуль актыўствам хуруду не ўдалося нароцце зарозаць іздраўчына несправядлівасць для жыхароў хрущовак словам «элітнай».

Аднак ушышні рэжымічкі вынырнулі як гусь з вады і працягвалі супраны. Квартэра стала «кислюціўнай», «вывключнай», «шыкоўнай»! Дэпутацкі корпус знёсакаў рукавы. Замест шыкоўнай сталі выкryваць у паўзах «выдатніцу», «пудоўніцу», «мілую», потым прости «добраўпрадакаваную», пазыціўную яшчэ болым будзеніні — «усім выгодамі». Аднак актыўствы не здавалася, не сядзелі склаўшы руки, не зблізіліся спачатку на іхніх, спакойнікі на ўсіх. Параўткі-рэжымічкі прыстасаўліліся дыктуўнай квартэра, хараша, прыгожая, вішні лібімая.

Народны хуруд працягваў ківіцца працягнуту ідэалічную нысыцілісць. Ціпер рэжымічны тэксты абавязкова зацьвярджалі дэпутацкай камісія, створанія адміністрацыя, водправодам і каналізацій, іф добра будзе гучыць, пі іншутральна? А можа, лепей канкрэтна сказаць пра газавую лінію, пра ўнітэ і ванін? Фі, унітэ будзе гучыць не па-рэжымістаму зусім! Гэта чаму ж? Нас працягнілі дэпутаты-рэжымічкі пытасці асуўліліся: дыктуўнай квартэра, хараша, прыгожая, вішні лібімая...

У нейкі момент я адчуў, што нібы пачынаю пісаць апаняданье, на якое ў свой час не хапіла пораху. Зрэшты, навопака проза, калі рачаісцасць робіцца цікавейшай за кніжкі?

Горадня

Дзяды адны

Паўтары тысічы чалавек сабраліся ў Курапатах на Дзень памінання працдук. Яны ішлі туды двумя шэсцьцюмі, што так і на здолелі злучыцца. Толькі кветкі леглі пад адны крыкы, на адны ямы. У абодвух шэсцьцях ішлі пераважна маладыя людзі.

На пяцідзені Дзядоў старшыня Парты БНФ Лівон Барпіччускі патлумачыў рагнёные праводзіць акцыю з Усходніх могілак клочатаў прастых узельнікаў акцыі, якім усё цяжкі адольваць шлях да Курапатай, а таксама намерам нагадаць пра Дзяды-88, якія начыніліся менавіта адсьоль. Ён распавеў, што прашаноўваў краінку КХП БНФ Зіону Пазыньку заклікаць саброў ягонай партыі таксама збірацца на Усходніх могілках, але атрымаў адмову. Намеснік старшыні КХП БНФ Юрась Беленкі патлумачыў, што «Дзяды — гэта агульнаціянальная акцыя». Ёсьць агульнаціянальная традыцыя — шэсьце на Дзяды — з цэнтру гораду».

Надзея на то, што дзяды калёні ўсё ж прыйдуть на Курапаты разам, не згасала да апошняга моманту. Думалася, што яны ад'яднаюцца на вуліцы Каліноўскага. Але ётага ня здарылася.

Шэсцьце ад Гадзіннікавага заводу началася традыцыйна на 11-й Паўтарычнай калёне выглядала досьць страката: у галаве пад партыйнай сымболікай ды лёзунгамі ішлі сабры КХП БНФ, пэнтэр падаў памаранчавым колерам новага моладзевага руху «Маладая Беларусь» пад кіраўніцтвам Артура Фінкевича, розшту складалі маладафронтніцы, сабры Партыі свабоды, да прадстаўнікі Літ Манархічні. У калёне ішлі Пётр Шашкевіч, які быў рэпрэсаваны ў 1946 годзе, у пайтрагадовы час узроўні. Ён прыйшоў на Дзяды ў дванаццаці раз. Мастак Алеся Пушкін прывёз на шэсцьце каршуць са сігнатурой расстрэлу сцягатара. Прадпрымальнік Алеся Таўстыка раздаваў узельнікам шэсцьці печыва. Кідалася ў очы вілікай колькасцю сігнатур і транспарантаў, а таксама кветак. Пачатак шэсцьці адзначыўся дарожні-транспартным зদырнем — кіроўца марпруткі заўгледзеўся на сцяг і заехаў на навянутую «Таёту», што спынілася перад им на скрыжаванні.

На дарозе Юрась Беленкі распавеў пра акаличнасці затрымання ў Курапатах напоўнагадовых вандалаў. На ягоную думку, гэта была добрая сплінаваная інсцінціўка — не пасыпелі дружыны ікі з ліку саброў партыі, што ў ноч напярэдадні Дзядоў вартавалі Курапаты, схапілі падлеткі, якія ды прыезду міліцыі звязвалі іхнія бапцы. А супрабоніца міліцыі, прыблыўшы на месца здаўнення, спыталася: «А дзе троці?» — хоць былі затрыманыя два чалавекі. Тым не менш, матэрніялы на гэтай справе знаходзіцца на дадатковай

праверцы, ей займаеща крымінальны вышнук Бараўлянскага аддзелу міліцыі.

Тым часам началася акцыя на Усходніх могілках. Тут сярод іншых былі старшыня Парты БНФ Лівон Барпіччускі, паэт Уладзімер Някляеў, рэжысёр Валер Мазынскі, пісьменнік Уладзімер Сіўчыкаў, праваабаронца Валянцін Стэфановіч, гісторык Аляксей Кароль з дачкай Ірынай Віданавай. З берпілі калёны сюды завітаў дзясятак чалавек, разам зь імі Павал Севярынец. Людзі ўскладлі кветкі да матыліў відомых людзей. Тут таксама было баґата сігнатур белы-чырвона-белых, сігнатур ЭС, Менску. «Молады БНФ» прынесла расціжку «Дзяды 1988—2008». Узгадалі расціжку «Свабоду Аляксандру Бараненку» і новага палітвызывы, якога наконец кінулі за краты.

Абедзіве калёны, так і не злучыўшыся, пад сіневы патрэятычных песьні ды лёзунгі без прыгоды дайшлі да Курапатай. На дарозе мінакі дзвінілі, чаму гэта анаўтычны ідзэя на разам: «Так бы было і болей, і веселей!»

Ва ўрочынты дэльве групы зладзілі асобнікі мітынга: Партыя БНФ калі Крыжка пакутаў, КХП БНФ — на гары. Мітынг апошніх скончыўся пазнейшы.

Была ў Курапатах і група жанчынаў — сваёвікі асуджаных ды знязгодных з рагнёнямі судоў у грамадзянскіх спраўах. Мы тут тагу, казалі яны, што ведаєм — нашыя праблемы началися ад нашага адвесчнага страху. Байміс бараніца свае правы, слова сказаць байміс. І Курапаты нарадзіў гэты самы страх. Мы тут — каб перамагчы свой страх.

Сямён Печанко

Дзяды ва ўсім свеце

У Баранавічах

Мясцовыя грамадзкія актыўісты наведалі кірху памяці ахвярам сталінскіх рэпрэсій. Які месціцца амаль у цэнтры гораду.

...Берасць

Да адзінага ў рэгіёне помніка ахвярам палітычных рэпрэсій, што знаходзіцца на Трышынскіх могілках у Берасці, прыйшла мясцовыя грамадка, каб запаліць зынічы ды ўсклалі кветкі.

...Віцебску

Людзі наведалі могілкі калі вёскі Копці, дзе ўзгадалі Алеся Мудрычэнку і Сяргея Цярэнцева да Рамана Салаўяна. У вёсцы Друкава сабры наведалі пахаванага тут былога старшыню абласной суполкі КХП БНФ Уладзімера Плещанкі. На могілках «Дружба» памянулі актыўістку Партыі БНФ Розу Пушкарэвіч.

...Воршы

Месцічы наведалі Кабыляцкую гару, дзе ў 30—50-я ХХ ст. былі расстрэланыя некалкі соцені мірных жыхароў. На Крапівенскім полі памянулі палеглых у знакамітай Аршанскай бітве суайчыннікаў.

...Горадні

У Катэдральным касцёле адбылася імша па палеглых жайнерах на беларускай мове.

...Драгічыне

Мясцовыя актыўісты плянавалі талаку на

Юлія Дарашкевіч

прыборцы і ўшанаваны месца пахавання ўзельнікаў вызвольнага паўстання 1863 г. Аднак на кватэры кіраўніка Драгічынскай суполкі Партыі БНФ Уладзімера Казекі міліцыянты правілі пераратуры ды сканфіскавалі 2000 асобнікаў спэцыяльнага нумару газеты «Тут і цяпер». У выніку жалобных мерапрыемстваў вырашана было адмяніць.

...Магілёве

Ля кіркі памяці ў Магілёве, усталяванага на месцы масавых расстрэлаў у 20—30-я мінулага стагоддзя, адслужылі паніхіду ды правілі жалобны мітынг. Гомельскі міліцыянты затрымалі 65 чалавек, што кіраваліся ў Менск на арандаваным аўтобусе. Гэта былы сабры новага руху «Маладая Беларусь». Пазыр'е ўсіх адпусцілі.

...Мазыры

Мясцовыя актыўісты ўскладлі кветкі да ахвярамі кіркі, усталяванага на месцы масавых расстрэлаў у лесе блізу вёскі Міхайлаўская Рудня.

...Сынічы

Да помніка Кастусі Каліноўскага, Рамуальда Траўгута ды побач з магілай старэйшага брата Кастусі Каліноўскага Віктара сабры палітычных партыяў, грамадзкіх організацый ды руху ўскладлі кветкі. Маладафронтніцы складлі прысягу побач з кіркай, усталяваным на месцы сядзібы Каліноўскіх.

...Вільні

Віленскія беларусы наведалі Крыж-манумент

паміці паўстанцаў 1863 году на Лукішках.

...Польшчы

Студэнцкая ініцыятыва Беларуская Нациянальная Памяць зладзіла паездку на беларускія могілі.

...Антвэрпене

Паніхіду за ўсіх загінулых беларусаў адслукіў айцец Ян Майсейчык у Антверпене.

...Нью-Ёрку

Беларусы моладзеўцы рух Амэрыкі зладзіў жалобны мітынг калі будынку ААН у памяць ахвяраў сталінскага рэжыму ў Беларусі. Згуртаваныя беларускія молады Амэрыкі таксама арганізавалі жалобную імпрызы і наведаньне могілак у суботу 1 лістапада.

...Лювэне

Прайшла паніхіда, у якой узялі ўдзел сабры Беларуска-эўрапейскага задзіночання. Яны наведалі таксама магілу Міколы Равенскага.

...Стакгольме

1 лістапада беларусы Стакгольму перши раз выправіліся на Дзяды на могілкі прадмесця Густаўбэрз, дзе спачывае Васіль Лукашык (1911—1975) — выхаванец Віленскага ўніверсітэту, былы дзеяч Грамады, заснавальнік першай беларускай суполкі ў Скандинавіі (1948). Пасьля ўпрацоўкавання помніка ды алавядання Аляксандра Катлерчука пра жыццё спадара Лукашыка адбўся памінальны абед.

Падрыхтаваў СП

Мой дзед Мароз

Зьміцер Панкавець.

Памятаеца, што ў маленстве мы заўёды адзначалі Дзяды. Адзначалі не 2 лістапада, а ў суботу. Была святочная вічара з куціцай. На noch жа на стале пакідалі чарку, накрывалі яе дусткай хлеба, побач клалі цыбулю, якшо што. Святія Дзяды, хадзене сюды. Я насамрэч верыў, што ў гэтую ноч у хату прыходзіў дух майго дзеда Віктара. Аднойны нават сынегор, так спадзяваўся яго пабачыць.

У гэтых дзенях прыняты ўспамінаць памерлых. Вось мне і ўспамінаюча свае дзяды-нібожчыкі — Віктар і Міця. Дакладней, дзеда Віктара я ніколі не бачыў і помніць не могу. Ён зрабіў сабе съмерца за тры месяцы да майго нараджэння. Кажуць, што быў пудубны трапенскі дзень, а яму нешта клеманула. Выпіў воцагатную эсэнцыю...

Дарэчы, яны разам з старэйшымі братам Касцяніонам ажаніліся на родных сёстрах — Маруцьцы і Таньцы адпаведна. Касцян таксама скончыў самагубствам — засліўся. Бывае і такое.

Дзед Віктар фактчына жыў на дзьве сям'і. Апроч май бабулі ён сэльдзіў у Беражніцу да адной католікі. Калі ў лесе чулі скрыгат іржавага ровара, то кожны ведаў, што гэта Віктар едзе да сваёй катанкі. Напэўна, адзіны хадок, што быў у май сям'і.

Кажуць, што дзед добра малаў. Памятаеца, што я таксама час ад часу знаходзіў у розных месцах гаспадаркі ягоныя карціны. Нічога асаблівага натуральна. Але прыкольна ўяўляю, што твой дзед быў мастаком. Маці кажа, што ён толькі ніколі нізе не працаў. За сваё жыццё памяняў дзесяткі работай, але нізе добра не забавіўся. Шукаў такое, каб на траба было занадта абыжварвацца. Напрыклад, загадыкам клубу.

Кажуць, што Віктар быў досыць кампанейскім і вясёлым чалавекам, любіў добры жарт. Разам з тым, ён ставіўся да людзей зъ

лёткім пачучцем уласнай перавагі над імі. Грэбабаў імі такім чынам, што.

Падчас вайны дзед быў у палоне ў Чхаславакіі, таму нават, каб ён дажыў да нашых дзён, марак мы не атрымлівалі б. Апошні раз на ягонай магіле я быў гадоў дзевяць таму...

***

Калі кажуць, што дзеда Мароза не існуе, то я съмнояюся. Няпраўда гэта. У мяне быў дзед Мароз. Проста ў дзеда Міці (мяне назвалі ў ягонія гонар) быў прозвішча Мароз. Такім чынам, ён быў дзедам Марозам.

Ён памёр піць гадоў таму, у катырніку. Марыў, каб на могілкі

яго занесьлі ўнукі. А ўнукі былі яшчэ замалыя. Праўнuka ён таксама не дачакаўся. Нават зішёў і нівестак.

Эрэшты, як ён жыў апошнія гады, то не відома, што лепши — жыць ці памерці. Рэзблі інсульты. Быў прыкаваны да ложкі. З гаворкі выразнімі засталісь толькі маты. Зразумець нешта іншае было амаль немагчыма.

Па шчырасці кажучы, я слаба памятаю дзеда здоровым. І дакарако сябе, што занадта мала зім некалі кантактаваў. Дакладна поўмно пра ягоны першы інсульт. Я вітаўся са школы сялскім аўтотранспартом.

Помні, як за некалькі месяцаў да сваёй смерці ён паклікаў мяне да сябе. Нешта доўга па-

казваў мне на шпалерах, тлумачыў, пісчаваў, што я не могу зразумець, што ён хоча сказаць. Я сапраўды доўга на магіле вітаў, што на карцінках, на маліванных на шпалерах, ён убачыў заморскага звера — кенгуру. У той момант у яго на вачох былі сълзы. Ён марыў пра Зялёныя кантынэнты, замест гэтага ён цяжка працаў усё жыццё і паміраў за печакі на вёсцы ў абсадным ложку.

Па маладосці ён абысьздзіў весь Савецкі Саюз. Ад Рыгі да Уладзівастоку. Путаўся, як жака баба. Жаніўся, калі было юху троццаць. Астракт жыцця пра жыбу ў роднай вёсцы. Мая радзіна, з абездзівіх ліній, на кідаеца па съвешце ў пошуках лепшай долі. У мяне ніяне свяякоў за мяжой, ніяма далей за Менск. Усе яны ляжаць там, на съвітой барысускай зямлі. Спадзіўся, што некалі (праз шмат-шмат гадоў) мяне пахаваюць побач з імі.

Могілкі ў Барунах на Ашмяншчыне. Дзяды.

ЮРАДАРЧЕНКІ

Як застацца

Сяргей Дубавец піша ў сваім блогу пра беларускія надпісы на могілках.

Можна пражыць непрыкметнае жыццё, нічога асаблівага не зрабіць і не зрабіве зьнікніць з памяці тых, хто цябе ведаў, але пасля съходу застацца неардынтарнай асобай, выклікаць павагу і пасляць веру ў іншых ці праста падымыць настрой.

«Малі Бога за нас»

Альпініўшыся дзесяці на незнаёмых могілках, я пачынаю шукаць помнікі з надпісамі па-беларуску.

Трапляючыя яны на часта, таму знаходзячы заўёды выклікаюць станоўчыя эмоцыі. Ты не ведаеш, хто там быў за чалавек, як жыў і што любіў, аднак ужо толькі мова помніка съведчыць, што ты зъ ім такі

самы. Уражаныне нават больше, чым калі сустракаеш аднадумцу па-за могілкамі. Жывы чалавек можа зъмніцца або зънікніць з твайго поля зроку, а гэтыя нязменіца ю на зынкісе. Ён — твой рэальні бытак.

Беларускія помнікі нязменна ўражваюць, іх слова гучыць нібы ўпершыню: «Слыши зі мірам і малі Бога за нас», або «Крыўдна, што так рана», або «Даруй нам, матуля, і дзікай табе».

У беларушчыне чалавек сам пачуваеца гаспадаром сваіх словаў. Яго не абавязвае ані ўсэатынны стандарт, ані быткам бы адпаведны монамонт трагізм. Абавязвае толькі дотык да вечнасці. А вечнасць неабавязкова трагічная, яна можа быць усякай, нават съмешнай. Кажуць, алзін паз сам сабе прыдумаў эпітафію: «Ён кінуў піць, бо съпіць».

У адведкі

Беларускіх эпітафій, якія гучыць ишчыра, і не пасэтычна, я не сустракаў. Быць-таксама съвет съвета вакол цябе складзены з кардонных дэкарацыяў, з-за якіх раптам вызірнула сама праўда, і ты хуценка

адводзіш вочы, ці то ад сораму, ці ад бозі ўбачыць съвет без ілюзій, такім, які ён насамроч. Такую рэакцыю на беларускія надпісы мне даводзілася бачыць на раз.

Гарадзкія могілкі нагадваюць фабрыкі. Тут заўёды кіпіць работа: капаюць, аддіяваюць, прывозяць, прыходзяць, разылічваюцца... Аднатаўпіны помнікі не схіляюцца да раздуму, а наганяюць беспрасветную паныльасць. Гэта нядобра, бо могілкі мусіць пасяляць перакананыне ў нямарнайсці жыцця. І нават у стандартным паныльым асяроддзі ётага «фабрыкі мёртвых» рэдкі помнік па-беларуску быткам бярэцца выправіць тваё ўражаныне, бо ты сустракаеш аднадумцу.

Аднак зусім па-іншаму пачуваеся далёка ад мэгаполісу, на малых вясковых могілках. Тут і настрой адпаведны і кожны помнік — не адзін з сотні тысяч, а сам па сабе. І эпітафія па-беларуску ў вёсцы выглядае не выключнінем з правіла, а зусім гарманічна і пазытыўна.

Помнікі вядомых людзей на вясковых кладах — як шэдэўры. Якое дзіва было б сустрэць імя народнага паэта Максіма Танка на ўсходніх могілках у Менску.

Там ляжаць усе, каму «палаўжана». Але воля паэта была — пахаваць на радзіме, у Новіках Мядзельскага раёну. Паэт, прызначаны тонкім эстэтыкам, на здрадзіў сабе ў гэтым, не схачеў у намэнклятурны шэраг і лёг дома.

Калі выхадзіш з вёскі ляжаць у вёсцы (а гэта і дзеци іх могуць быць, і ўнукі, ды нават проста дачнікі пры гэтай вёсцы), ці даўжыні, што сваякам будзе цяжка даглядаць магілу. Але проблема на ў гэтым. Для чаго патрэбны той догляд? Каб выказаць пашану да прыдка, засвядчыць памяць. Але выказваныне пашаны кілямэтрамі не выміраеца. Ты можаш схачаць за прыста км — на проста на магілу сваяка, а туды, дзе ён жыў, адкупіць ён родам, дзе ягоныя (і твае) карані. Ну не для таго ж мы прыходзім на Радуніцу на клады, каб толькі павырываць байдылкі.

Тут жа наадварот — паэздка да сваяка ці да народнага паэта — да аднадуміцу — становішча падзеяй ужо твайго жыцця. Ты сто разу падтурніш дзесяці, наколькі гэта важна. Глядзіш, і да цябе некалі завітаюць у адведкі.

Сяргей Дубавец, радыё «Свабода» (з нязначнымі скаратамі)

Фотарэпартаж Юліі
Дарашкевіч.

Кадафі. | Сямашка

Менск наведаў лідэр Лібійскай Джамахірії Muammar Kadaffi. Адбылася сустрэча з А.Лукашнікам, падпісаныне шэрагу міждзяржаўных пагадненняў і абмен карысным досьведам. Яшчэ 10 гадоў таму Кадафі называлі «Галоўным тэарыстам сьвету», супраць Лібіі былі ўведзены міжнародныя санкцыі. Але ў 2000-я лібійскі кіраўнік спыніў канфрэнтацыю з заходнім съветам, выплаціў зь дзяржбюджету мільярдны адшкадаваныні ахвярам арганізаваных ягонымі агентамі тэратаў. У 2003 г. ён аб'явіў курс на «народны капіталізм». А ў 2004-м ЗША часткова адміністрація санкций супраць Лібіі.

Як і ўсе замежныя паездкі, у Менск Кадафі прыбыў разам з сваім шатром. Шацер лібійскі кіраўнік паставіў побач зь дзяржаўнай рэзыдэнцыяй «Заслае».

У часе ўскладання вянкоў да помніка Перамогі Muamara Kadaffi здымала фотакарэспандэнтка «НН». Яго суправаджак віцэ-прем'ер беларускага ўраду Уладзімер Сямашка.

Кадафі апранаецца то як рымскі сэнатар, то як качуунік-вярлюднік, то як кліент самых weird stylists. А нашага Сямашку блогеры ў інтэрнэце паднілі на съмех: ён быў апрануты ў адзеньне далёка не свайго памеру.

Кадафі тонка прадумвае свае дзівацця: ягоная ахова складаецца з жанчынаў, а не мужчынаў. Ен хітра разумее, што ў ісламскай краіне жанчыны на мяць спакусы забіць кіраўніка, бо ня маюць шанцаў заніць ягонае месца.

Вяртанье ў «Восень патрыярха»

Старонкі, на якіх распавядзеца пра маленъкага сына патрыярха, не адзінныя, якія выклікаюць асацыяці з тым, што вакол нас. Піша Валянцін Тарас.

Раман Нобэлескага ляўрэата, каломбійскага пісьменніка Габрыэля Гарсія Маркеса «Восень патрыярха» упершыню быў апублікаваны ў 1975 годзе ў Гішпані і адразу заваяваў сусветную славу. У 1977-м расейскі пераклад раману, зроблены Карласам Шэрманам і мною, надрукаваў часопіс «Нёман». (Пра Карласа Шэрмана, пра нашу сумесную працу над гэтым перакладам я распавяў у сваій книзе «На высыпь успамінай» у раздзеле «Мой дагар генэрал».) У 1978-м раман у нашым перакладзе выйшаў у маскоўскім выдавецтве «Художественная литература» і з таго часу неаднаразова перавыдаваўся рознымі расейскімі выдавецтвамі. Агулам было шэсць перавыданняў, апошнє, дарчы, сёлета, пад грыфам маскоўскага выдавецтва «Профіздат». Эта — законны перавыданні, з ведама і дазволу перакладчыку (у апошнім выдачы дазвол даў я адзін, ад сваім імем і ад імя нябожчыкі Карласа), а колкі было незаконных, пірацкіх, — невідома. Нам з Карласам выпадкова трапіла ў руки толькі адно пірацкае перавыданне, якое выйшла ў Кастраме (Расея). Яшчэ адно, таксама выпадкова, я ўбачыў зусім нядавна, хоць кніга выйшла ў Санкт-Пецярбурзе ў 1998 г. Ды Бог з імі, зь піратам! Калі б я і знаўшоў іх усіх, то на стаў бы з імі судзіца за аўтарскія права. Тут важна іншае: «пірацкія захопы» раману — съведчанніе яго вострай актуальнасці, на палацах кніжных крамаў ён не залежвае — выдавец-пірат можа на ім хуткі і няблага зарабіць.

Нагадаю, пра што раман, што ў яго «фокусе».

Праблема ўлады, адзінота ўлады, трагедыя ўлады — вось галоўная тэма «Восені патрыярха». Стварышы гранична абагулены вобраз дыктатара, Гарсія Маркес зрабіўся найлепшым біографам «патрыярха» усіх часоў і народу. У тым ліку, видома, і сёньняшніх. Але гэты гранична абагулены вобраз нават у мінімальнай ступені не абстрактны — гэта жывы чалавек з сваім цікімі

душэўнымі пакутамі, звізьмежнымі кананьнем да жанчыны, якую пасля юму сам лёс, з глыбокай любоўю да свайгі старой маці; эта бацька, які горача любіць свайго маленъкага сына, літаральна дрыкыць над ім, бо сам рос бізбаркавічам, байструком, народжаным у брудзе і індызе забытага Богам містечка ў глухой правінцыі. Ды біда ў тым, што ён — дыктатар, апантаны прагай неабмежаванай ўлады над сваім народам, над сваім краінай, над усім у ёй існым. За дойтія, бісконы гады сваій дыктатуры ён ператварыўся ў пачварнага монстра ўлады: «...песцычы ў сваі душы дзмана ўладаюбства, аддаўшы гэтаму дзману ўсё, ён зрабіўся добрахвотнікам ахвярі і ўсё жыцьцё гарэў на павольным агні жудаснага ахвярніка; ён выкарміў сябе падманам і злачніствам, узрос на жорсткасці і вераломстве... дзеля таго, каб да самага канца съвету ўтрымліваць на намертыўны кулаку сваіх скіліны шарык, сымбал улады, не разумеючы, што прага ўлады спадражае яшчэ больш ніжтульную прагу ўлады, не разумеючы, што насыціся ўладай немагчыма: на толькі да канца нашага съвету, але і да канца ўсаго Сусвету!...» І што ў выніку? Дэградацыя ягонай краіны, парализація страхам перад бязлітасным «бацькам нацыі» грамадства, зруйнаване асаўбістасці жыцьцё самога «патрыярха» — жахлівая смерць ягонага кананікі і хінага сына. Іх разарвала зграя сабак, спіцяльна падрыхтаваных для зьдзіяснення гэтай «акцыі» ворагам дыктатара, такім же брутальным і жорсткімі людзьмі, як ён сам...

У свой час мы з Карласам пранавівалі выдавецтву «Мастацкая літаратура» выдаць «Восень патрыярха» ў перакладзе на беларускую мову: калі будзе на гэта згоды, мы зробім беларускі пераклад на базе свайгі расейскага перакладу, які аўтарытэтнымі літаратуразнайцамі-гішпаністамі прызнаны кананічным, гранична адекватным арыгіналу. Вядома, яшчэ раз вернемся да арыгінальнай тэксту, нешта ўдакладнім, нешта ўдасканалім. Аднак выдавецтва нашу пранавіну адхіліла. За даўніной гадоў на памятаю, з якіх матываў. З таго часу прайшлі тыры з гакам дзесяцігоддзя, а я ўсё не забываю пра наш з Карласам намер «збеларусіць» Маркесаву «Восень», і, бывае, сам сабе чытаю ўголос асобнымі старонкі, прыслухоўваюсно.

БЕЛТА

перакладаючы ў галаве, як яны гучаньшы па-беларуску. А то і за пяро бяруся. Да чаго падштурхнёваючы многія «карцінкі» нашай рэчаіснасці, якія ўспрымаючы як ілюстрацыя эпізодаў раману. Да прыкладу, адна з «карцін», якую ў каstryчніку паказала беларускія тэлевізія ў жывой трансляцыі чартовых вясенных манзіраў беларускага войска, адразу нагадала мне аповед Маркеса пры сыне галоўнага героя «Восені патрыярха». «Гэта быў кволы, маленчыкі хлопчыкі... які быў узвядзены ў чын генэрала дывізіі з наданнем яму ўсіх адпаведных паўнамоцтваў у той самы момант, калі бацька... перэрэзаў пупавіну новонароджанага немаўляткі сваій шаблі і признаў дзіця

леста! Мы бачылі, як яна вылазіла зь лімузіну калі брамы рынку — кожную сераду, раніцай — і ў суправаджэнны эскорт жаўнерай накіроўвалася на рынак, тримаючы за руку малюпунескага генэрала дывізіі; яму было ў той час тры гады... ён выглядаў дзячычынкай, апранутай у вышываны золатам парадныя вясены мундзір; мундзір сядзеў на ім што літлы, нібы ён у ім і нарадзіўся — у гэтым мундзіры, у гэтай униформе, якую ён стаў насыць яшчэ да таго, як у яго праэрзяліся зубы, з той пары, калі Летысія стала прывоці ў го юліясы на афіцыйныя цырымоніі, дзе ён прадстаўляў свайго бацьку, з той пары, калі ён, седзячы на руках у маці, стаў праводзіць агліды свайго войска; гэтая ўніформа была на ім, калі маці падымала яго над галавою ў тлуме стадыёну, дзе пасля гандболнага матчу публіка ўчыняла авасцю ў гонар дывізінага генэрала-немаўляткі; у гэтай униформе ён скліматычна ўдакрытым аўтамабілі падчас параду ў дзень нацыянальнага сьвята... На дыпломатычных прыёмах ён стаў прысутнічы з таго часу, калі навучыўся абыходзіцца без дапамогі дарослых, на прыёмы ён прыходзіў на толькі ў мундзіры, а і пры баявых мэдаліх, якія сам выбіраў на сваі густ у бацькавай шкательцы з рэгаліямі... Перад сконччылічопыкамі займаўся бацька, распавядзеючы яму, якія бывае зборы, калі і дзе тою ці іншай збройнай карыстаюцца... Што да ўроکаў палітычнай мудрасці, то бацька кожнага разу паўтараў хлопчыку адно і тое ж: «Ніколі не аддавай загаду, калі на ўпэўнены, што ён будзе выкананы!...» Напэўна, хлопчык, праўкіў ён столькі ж гадоў, колькі праўкіў бацька, помніў бы гэту параду да самай смерці, таму што ўпершыню пачаў ясно ў часціцічным узроўніце, у той самы дзень, калі пад кірауніцтвам бацькі стрэлу з ціжкай гаўбіцай і бацькай наказ звязаўся ў ягонай паміці з страшнымі грукатамі; мы ж убачылі ў тым стреле ціжкай гарматы чыннікі жудаснага катаклизму, таму што адразу пасля таго стрэлу ўзынялася жахлівая навальніца — без дажджу, але з маланкамі

громам; грукатала так, нібы абудзіліся вульканы... задзымуў начварны вефер; ён навыバラ перакулі мора!...» І усачаўся исчучваны патоп, што ўспрымаеш як адно з грозных прадвесціяў канца дыктатарскага рэжыму патрыярха, які здаецца вечным. Старонкі, на якіх распавядзеца пра маленъкага сына патрыярха, не адзінныя, якія выклікаюць простыя асацыяці з тым, што вакол нас. Такія асацыяці выклікае ўесь тэкст раману, хоць, здавалася б, што можа быць агульнага ў нас з реаліямі экзатычнай лацінамэрыйскай краіны? Зусім іншая культура, побыт, менталітэт народу, зусім іншая гісторыя. Але мэханізм аднаособнай ўлады, які паказвае Маркес, пры ўсіх дыктатарскіх і аўтарытарных рэжымах адноўляўся. Адноўлявася прырода ўладаюбства, адноўлявася жарсыц «патрыярхай» самых розных краін.

Не мату не вірнуша да нашага з Карласам Шэрманам намеру зрабіць беларускі пераклад раману. На жаль, намеру гэтаму ня збіча: Карласа німа, а мене такая задача ўжо не па сілах. Чыста фізычна. Но старца... Да спадзялося, што знойдзеца з цягам часу малады, з дэзрэзкім прам беларускі перакладчык, I, праўчытаваў наш з Карласам расейскі пераклад, адкладзе яго ў бок і зверніца да арыгіналу, каб перастварыць па-беларуску гэты вілікі твор нанова. Думаю, што так некалі і здарыцца. Ужо ў тых часах, калі «Восень патрыярха» ня будзе выклікаць у чытальніків алонізі, ніякіх асацыяці з нашым реальным жыццём, а прыносіць адно асаўду свайгі мастацкай дасканаласцю. Радаваць магутным словам велізарнага таленту.

Барак Абама й новая амэрыканская мара

Абама ўвасобіў надзеі мільёнаў пра больш дружную Амэрыку і съвет. Ён перамог, зрабіўшы съядому, пралічаную стаўку на ідэалізм. Піша Рашэд Чайдхуры.

Агромністая хвала за апеніннюю месяціны накрыла ў Амэрыку і вілкую частку съвету і выкіпка энтузізму, заснаваны на надзеі, што ў амэрыканскай палітыцы магчымае штосьці навеяне і іншое. Што ідral можа ператварыць ў роальнасць. Відома, гэта надзея ён нават упіўненасць частковага грунтаванца на наўгшыцы. Але яна таксама складаецца з рапушкавыч зъянінца становішча ў ЗША. Тому многія гэтак мочына любіць Абаму, бо ён ужо сёньня бачыць Амэрыку таік, якія яны хочуць яе зрабіць. Гэта Амэрыка, дзе кожнаму ёсьць месца, дзе раса ёсць спадчынна тваіх продкаў, але не перашкодай твайм марам. Гэта Амэрыка, адкрытая ўсіму съвету, гатовыя сабе абароніць, але якія ні хотіць басконца акупаваць Ірак. Гэта Амэрыка, якія не банды весты перамоваў з Кубаю, Венесуэлаю ці Іранам, якія, захваляючы поўную падтрымку бясспектскі Ізраілю, імкнена памагчы палестынцам дасягнуць незалежнасці. Такой Амэрыкі яшчэ ніяма, але мільёны амэрыканцаў хоць бачыць сваю краіну таіком.

Жардзіна з съмешным імем

Хо ж ён такі, Абама, і якім чынам гэта «жардзіна з съмешным імем», якін сібе апісаў падчас свайго выступу, стаў увасабленым прагніці да зъменіць? Чаму мае амэрыканскія сваякі ды сбрыны так ім захоплены разам з мільёнаў сваіх суйчыннікаў? Чаму мой зъянінцы прыфэрсар арабскай мовы з Эгітпу, ці лютэранскі пастэр з Ганы, ці канадскі ўладальнік малога бизнэсу ні менш ім захоплены?

Барак Хусейн Абама-малоды нарадзіўся ў Г. Ганалулу на Гавайскіх высинах у 1961 г. Ягоным бапцікам быў Барак Хусейн Абама-старыши, студэнт эканомікі з Кеніі, з народу лу, атэзт з мусульманскімі сям'ямі. А маті была 19-гадовай Стэнз Эн Данэм, белая амэрыканка агнастичнай погляду, якая нарадзілася ў штате Канзас, а ў той час жыла з бапцікамі на Гаваях. Як кажа Абама, ягоны бапцік быў «чорны, як смала» а маш «белая, як малако». Але ён дзяцінстве, пра гэта асаблівіца не задумваўся.

Неграў тады яшчэ лінчавалі

Яму пашанцавала: ён нарадіўся ў штате, які першым пачаў пілях да пострасавага грамадства, пра якое дагэтуль мараці піматлікі амэрыканцы. На Гаваях было столкні амэрыканцаў азіяціка паходжаніем, што белым быў ціжка замацаваць да сваіх мільёнаў ролю, якую яны мелі ў

астатніх штатах. Там будучыя бапцікі Абамы змаглі пажаніцца, і таму Абама на стаў змагнуць аб'ектам дыскримінацыі. У 1960 г., калі жаніліся бапцікі, шлоб паміж прадстаўнікамі розных расаў яшчэ афіцыйна лічыўся крыміналным злачынствам у больш як пяцівісці ЗША.

Шлоб Данэм з Абамам-старышым быў нетрэбвалы. Яны разыўліліся ў 1965 г., і Эн зноў выйшла замуж за іншаземца, на гэты раз інданезійца-мусульману Молу Сутуру, і малаў дам'я сям'я, разася з Абамам-малодшым, зъехала ў Джакарту, дзе Абама працяжнічыў чатыры гады.

Ісламскія карані

Там Абама быў зарэгістраваны ў сваіх школках (дзяржаўнай съвецкай і прыватнай католіцкай) як мусульманин і наведаўшы урокі ісламу. Сам ён разглядае сваё жыццё ў мусульманскім асяроддзі дыкім дос্যвед, які дазволіў яму ў часе прэзыдэнтства палепшыць зносіны ЗША з ісламскім съветам. Не тому, што ён падзяляе мусульманскую веру, а тому, што ён разумее зъянінцы зъянінцаў чорных усё больш маргінальным. Знішчыўшы боку, афраамэрыканскіх лідараў закліканію да барацьбы з адыюлью, праславіўся на ўсю Амэрыку іншымі словамі. У 2003 г. падчас казані Райт прамовіў: «Улады будуюць усё большыя турмы... і хоць, каб мы спялівалі «Божа, бласлав Амэрыку». Не, не і не. Ні «Божа, бласлав Амэрыку», а Божа, працяжні Амэрыку... за забойства невінаватых людзей... Божа, працяжні Амэрыку за тое, што яна паводзіць сібе з напыні грамадзянамі так, кабы яны нефікі неплохі».

Райт камунальна атака на ЗША 11 верасня 2001 г. — наступства амэрыканскай замежнай палітыкі.

Абаму было 10 гадоў. Ён на толькі зноў апініўся ў амэрыканскім ася-

родзьдзі, але таксама, пад уплывам часткавых сіброві і книг, напісаных чорнымі інтелектуаламі, як Ульям Дзю Бойз, перажыў унутраную эвалюцыю. Абама быў амэрыканцам афраамэрыканца паходжаніня. Ціпер жа ён стаў афраамэрыканцам, які съядома далучыў сібе да этнічнасці культуры, якой раней не падзяляўся.

Як першаму афраамэрыканцу ў сям'і, Абаму давялося самому знаходить сібе ў амэрыканскім расавым канктэсце. Понукі пынгуніліся не адзін год і задалі тон усёй далейшай кар'еры Абамы.

Пашукі сябе

Нават у сёньняшній Амэрыцы з'яе сацыяльныя дасягненіні быць съядомам і грамадзка актыўным афраамэрыканцам значыць змаганіць за свае права. Для некаторых чорных гэта азначае адасабленыне ад масы амэрыканцаў, хоць такі падхід стаданіўся сирод з большасцю чорных усё больш маргінальным. Знішчыўшы боку, афраамэрыканскіх лідараў закліканію да барацьбы з адыюлью, праславіўся на ўсю Амэрыку іншымі словамі. У 2003 г. падчас казані Райт прамовіў: «Улады будуюць усё большыя турмы... і хоць, каб мы спялівалі «Божа, бласлав Амэрыку». Не, не і не. Ні «Божа, бласлав Амэрыку», а Божа, працяжні Амэрыку... за забойства невінаватых людзей... Божа, працяжні Амэрыку за тое, што яна паводзіць сібе з напыні грамадзянамі так, кабы яны нефікі неплохі».

Райт таксама дадаў, што тэрарыстычная атака на ЗША 11 верасня 2001 г. — наступства амэрыканскай замежнай палітыкі.

Сораму, якое часткова тлумачыць ягоную аб'яднаўчую палітыку, да якой ён потым прыйшоў.

Пратстстант

Пасля сканчэння Калюмбійскага ўніверсітэту Гарвардской школы права (дзе яго прызнали першым чэмпіонам рэдактарам тамтышча элітнага юрыдyczнага часопісу) Абама працаў арганізатарам грамадзкага жыцця ў Чыкага. Увераўшы, інсцютуў Аб'яднаную царкву Хрыста імі Троіцтва, пастар і большасць прыхаджаніў якой былі афраамэрыканцамі. Аднойчы Абама пачаў казані тамтышчага пастара Джэрарда Раіта на гэту «Дзёржасць надзеі», і гэты выраз потым зрабіўся ключавым у лексыконе самага Абамы, так ён назаве адну з сваіх кніг.

Абама стаў увасабленым надзеі мільёну амэрыканцаў, бо ён бачыў на праста Амэрыку, дзе ўсе роўны, якія бачаць яе будучыню многія чорныя лідэры, але таксама Амэрыку, у якой усе амэрыканцы ад яднані.

Яны хоць бачыць Амэрыку пострасаваю, дзе, як марыў Марцін Лютер Кінг, пра людзей будучу судзін «не пі колеры их скury, а пі зъмесце их асобаў». Яны мараці аўтакі, і якою зноў будуть паважаць, а не бацьца ўсіх іншаземцаў, ад ўпраўліцца да афраамэрыканцаў і азіятаў. Яны хоць будаваць такую Амэрыку, і вераці, што Абама дапаможа ім.

Ці не заб'юць

Мабыць, глобальных пытанняў ўсіх, ці здолеет Абама зьдзейсніць тяў зъянінцы, якія бацьца. Абаму могуць заб'юць, і гэта жахлавае магчымасць амэриків аўтасіні піматлікімі прыхильнікамі Абамы, якія бацьца, пітъ з'яможна здарыцца тое, што здарылася з Кінгам, Эксам і Кінзідз. Па-трэбце, і больш верагодна, Абама можа апыніцца ў стане Джымі Картаэр, які на змог зъдзейсніць большасці сваіх пініяў, пакуль быў прэзыдэнтам, бо на мэй падтрымкі Кангрэсу. Аднак магчымы, што Абама ўнісе істотны зъянінцы ў амэрыканскай палітычнай на поле. Да складней, іх ён ужо ўніс.

Рашэд Чайдхуры

гісторык. Мае бенгалійскія і беларускія мовы. Безадорна піша па-беларуску. Закончыў Грынвічскі коледж у штаце Айўа ў ЗША па спецыяльнасці «міжнародны адносіны». Працаўваў на мавуковым супрацоўнікам Фонду Карнегі ў Вашынгтоне. Пасля атрымання ступені магістра па ісламскіх даследаваннях у МакГілле над доктарскай дысертаций аб Асманскай імперыі на пачатку XX ст. Поймай вэрсія гэтага тэксту была надрукавана ў часопісе ARCHE. Скарачэнне «НН».

пазнаёміцца са шматлікімі свякамі, наведаў матлы бацькі ды дзеда, постасці, якія раней амаль адсутнічалі ў ягоным жыцці.

Узыёт пачаўся з прамовы

Усьвядоміўшы, што ён такі, і сфер-маваўшы сваю даволі складаную ідэнтычнасць, Абама пачаў заклікані ў амэрыканцаў да яднанія. У прамове на зъездзе Дэмакратычнай партыі ў 2004 г. Абама падаў сваё разуменне сваіх краін. Пад амакамінгент аўтасіні ён заявіў: «Німа ліберальнай Амэрыкі й кансерватыўнай Амэрыкі. Ёсьць Злучаныя Штаты Амэрыкі. Німа белай Амэрыкі й чорнай Амэрыкі. Амэрыкі лапіаамэрыканцаў і Амэрыкі азіятаў. Ёсьць Злучаныя Штаты Амэрыкі».

Ён нагадаў удзельнікам зъезду ў тэлегледачам, што ў штатах, дзе папулярны дэмакраты, лодзі таксама моліца «загутнаму Богу», а ў штатах, дзе папулярныя распубліканцы, таксама ёсьць «сабры-гей». Іншымі словамі, ён заклікаў амэрыканцаў пазбавіцца стэрэотыпаў, якія падзяляюцца іх адзінамі. Паводле Абамы, «мы — адзін народ». Гэтыя, здавалася б, простыя словаў ў адзін момант зрабілі з Абамы адну з вядучых палітычных постачыніц краіны.

Дарадца кампаніі Гларія Клінтан, Джаралдын Фэрар, якія балтавалацца на пасаду віц-прызыдента ў 1984 г., выказала меркаванне, што калі д'зін Абама быў белым мужчынам і жанчына любой расы, ён бы не дасягнуў сваёй ціпераціўнай ідэі. Пасля гэтага ён дазволіў пакінці кампанію Клінтан, бо ў сёньняшній Амэрыцы такія выказыванні адўтаратыгтнай асобы лічачна недапушчальны. У гэтых словаў, аднак, нічога доля прафы.

«Мая ідэнтычнасць на расе скончылася»

На грамадскую зъянінчу Абаму натхніла яго самадріфтніція як афраамэрыканца. На палітычную зъянінчу часткова патхнілі ідэя ў чорнага пастара ў афраамэрыканскай царкве. Але ці можна зъесьці ўсю асобу Абамы да яго расы? Відома, не. Як кажа сам Абама, «праўда, што мая ідэнтычнасць пачалася з расы, але яна на ёй на скончылася яй не магіць скончыцца. У любым выпадку, гэта тое, ува што я вырашыў верыць».

Абама стаў увасабленым надзеі мільёну амэрыканцаў, бо ён бачыў на праста Амэрыку, дзе ўсе роўны, якія бачаць яе будучыню многія чорныя лідэры, але таксама Амэрыку, у якой усе амэрыканцы ад яднані.

Яны хоць будаваць такую Амэрыку пострасаваю, дзе, як марыў Марцін Лютер Кінг, пра людзей будучу судзін «не пі колеры их скury, а пі зъмесце их асобаў». Яны мараці аўтакі, і якою зноў будуть паважаць, а не бацьца ўсіх іншаземцаў, ад ўпраўліцца да афраамэрыканцаў і азіятаў. Яны хоць будаваць такую Амэрыку, і вераці, што Абама дапаможа ім.

Канцэрт для мэталістаў і бабуляў

У гэтыю суботу аматары парокіца-энд-пароліца мусілі адказаць на такое пытанье: «Што ты любіш больш: Бабруйск або Менск?»
Піша Павал Касцюкевіч.

Трэба было выбраць, ці то схадзіць на канцэрт «легендарнага мэтал-гурта» Rage зь ментуком Віктарам Смольскім на чале або пачаць «легендарны гурт расейскага року» «Бі-2», дзе танцы правяць бабуіды Шура і Лёва. Я люблю абодва гэтыя гарады, але ўлічваючы, што бідвоечнікі — частыя госьці, выпраўся на Rage...

Сцяпанаўна, чаду!

Канцэрт Rage з сымфонічным аркестрам быў самы хатні, які толькі можна ўвіць: сплікі патлаціх мэталістаў пракідуваліся нават менскія бабуілы пачуваючыяся на канцэрце мэталічнага гурта досыць нязмушана. У дадатак, міркуючы па іх колекасці, можна было зрабіць высноўку, што сярод беларускіх піяніст-раўнінцаў мэталогія карыстаецца шаленым посыпехам. Нібыта пацвярдждаючы гэтым здагадкам бабуілы прыпнуўшыў далей, на грымотных прыпевах імігтаў махалі ракамі і міла танчылі ў праходах. Задуменна хітаўчы ў тaktікі зваласямы галовамі, кідалі: «Не, на гамбургскім канцэрце ў Віці быў іншы рэпертуар». Ціпер ужо я быў цалкам перакананы, што на правах груп-герлз бабуілы ездзяць з гуртом на сусветнае туриз. Але сцяпанаўна прычына іхнага прыходу высьветлілася досыць хутка, калі на сігнун падняўся сымфонічны аркестр, які меўся суправаджаць рок-гурт. Пачаўшы адной рукою імігтаў трэсці мяне за плячо, а другую — ляпаць па ім, адна за

нак-інсіянэрак надрыйні, не раўнучыя шашыцаў дзясятых, убачыўшы Пола Макартні, завершчала: «О, а гэта Леначка, бачыце-бачыце, у трэцім раздзе альт-скрыпка, гэта наша Леначка!». Рэч у тым, што ў сымфонічным аркестре «Маладая Беларусь» граюць зблыпла мала-дая таленты, вучні менскіх канцэртаворы, і, карыстаючыся нагодай, бабуілы прыходзяць паслуխаць сваіх унукоў. І... хоцькі-ніхонкі сочыць за творчымі ўзъёмамі мэталістаў.

Сымфонія для аркестра і сына

Але гэвзодом праграмы быў безумоўна гітарыст Віктар Смольскі (на фота). Ён даваў фэнеру: крыважэрныя рыфы чаргаваліся з замарацаль-

нымі запіламі.

У дадатак слухачы мелі асалоду ўпершыню чуць сымфонію для электрагітары з аркестрам, укладзеную бацькамі, Дзмітрыем Браніслававічам Смольскім — хростаматычным кампазытарам-сымфонастам, аўтарам опэры «Францішк Скарыйна» і араторы «Лаёт». Дарчы, у канцэрце ходзі і гучнай зблыпла рыфы і солы Смольскага-малодшага, але ўсе сымфонічныя ўстаўкі — Смольскага-старшага.

Хоць Rage сцывярджаюць, што яны першыя спалучылі клясычную музыку з цікі — гэта не зусім так. Мэталічнай музыкі николі не хавала сваіх клясычных каранёў. Патрыярхі хард-року Deep Purple ужо ў далёкім 1969 годзе разам з Лінданскім сымфонічным аркестрам

сыгралі «Канцэрт для гурту з аркестрам». Прайду, пасыя іхнага выступу ў дахтоўным «Альберт-Холе» пастанавілі, што ніякіх рок-музыкаў туды больш не пусцяць. У 1980-я клясычную традыцію цікавікоў перахалі гітарыні хуткастрад, швядзінгі Мальмстын. Ён ужо не выкрайстоўваў клясычных інструментай, а праста перакладаў для электрагітары творы Баха і Бэтховена. У пачатку 1990-х расеен Віктар Зінчук, выконваючы ў цікай манеры ўсё гіты клясычнай музыкі: ад «Гаравінаў году» Вівальдзі да «Развітання» з Радзімай Агінскага, зрабіў на тле посыпеху сваіх калегаў з Rage, «Скарыйна» будуць штомуцы даўводзіць семага лістапада ў Менску, што яны пакуле не стачылі свае джакалі і здольныя зрабіць вялікую кастрычніцкую рэвалюцыю ў асобна ўзятым Палацы Спорту. Дамачкі, трапляючы!

Смольскі — запатрабаваны ў сывецце гітарыст-вітуз і няўдумскі пікапыкі сваёй манеры гры. Каф'еру пачынаў дома, але на студыі «Песняроў» дый у «Мрой» для ягоных мэталічных рыфаў было запесна, і ў 1988-м заснаваў хард-гурт «Інспіктар», які пасыляхова гастроляваў па Нямеччыне і ў 1993 запісаў добітні альбом Russian Prayer. Потым Віктар увогуле злехаў у Нямеччыну, дзе, паводле ўласных словаў, памяняў гуртоў пяцінаццаць, першым далуччыўся да Rage. А дакладней, сам узгэ пад свае тути скрыды гурт, які да сёння трымаеца дзякуючы музичнаму таленту Віктара. І, відаць, нездарма па-рэверсу непрыступны твар саліста Rage Пітэра Вагнера нечакана расківецца ўсымешкай, калі ён прастаўляў беларуса, і пачулася пашанотнае «містэр», «містэр Віктар Смольскі». У 2004-м Смольскі часова перайшоў да гурта Кіпелава, былога саліста расейскай хвімістальнічай «Аркі». Віктар праўбёў з Кіпелавым некалькі сотні канцэртаў.

Дзякуючы Віктару — у сіх матляньях з Захаду на Усход і назад, ён не забывае нас і хоць гады ў рады, але задае тут усім мэталічнага перцу зь імбірдам. Увогуле кажучы, ёткімі дзяйні нас чакае добрае таксама німечкае супрацьстаянне, бо ў Менску ёдзе яшчэ адзін гурт — усё ніяк неўміруча Scorpions. Выдаць на тое, што на тле посыпеху сваіх калегаў з Rage, «Скарыйна» будуць штомуцы даўводзіць семага лістапада ў Менску, што яны пакуле не стачылі свае джакалі і здольныя зрабіць вялікую кастрычніцкую рэвалюцыю ў асобна ўзятым Палацы Спорту. Дамачкі, трапляючы!

Вяртаныне «Зарціпо»

Пачынальнікі эксперыментальнага року ў Беларусі вяртаюцца на сцэну. Зъ лідэрам гурта «Зарціпо» Андрэем Івановым гітарыць Сяргей Будкін.

Гурт «Зарціпо» было вытворыт ў пачатку 1980-х. У 1982 г. гурт пад назіў «Білізньіты» на чале з Андрэем Івановым даў свой першы сольны канцэрт, а ў 1983-м зрабіў першы запіс (на студыі Белдзіржрады). Музыкі грали піджак рок, а як вырашылі змяніць стыльсць — на постпанк, — то і змянілі назуў на «Зарціпо». Здарылася гэта ў 1988 годзе. Тады яны грали на буйных савецкіх і замежных фестываліх, нават запісалі альбом для выдання на фірме «Мэледыя», але неўпрыкмет неік зынкалі з дыялагам. Сёлета, праз вялікі перапынак, «Зарціпо» выступіць у межах фесту «Рыфаманія».

«Наша Ніва»: Андрэю, што здарылася з «Зарціпо» за апошнія гады?

Андрэй Іваноў: На пачатку 1996 г. у «Зарціпо» я застаўся адзін, бо творы вынік апошніга складу Ляпікевіч—Зайцаў—Башкот—Іваноў быў вельмі высокі, і я на бачні сэнзу зібраўшы новыя, а паспрабаваў зрабіць «віртуалны гурт». Да 2002 г. працаваў над матэрыяламі да ізвіральчыка выступу як у Менску, так і ў Бэрліне. А потым сініні дзейнасць у Беларусі, занурнуўся ў «шыльні» унутранага творчага руху». Адно толькі систэматычна выїжджаў у Бэрлін з клобінамі канцэртамі для «спробы іхра» да я

творчай адваротнай сувязі. Але я пя думамо, што піцер міе треба еханіць у Нямеччыну і знаходзіцца там доўгі час. Спрабую пачаць актыўную канцэртную дзеяйнасць у Менску.

«НН»: Дык какі ўбачны выступ «Зарціпо»?

А! Буду граць сту жежак фысталію «Рыфаманія», што пройдзе ў ДК МТЗ 22—23 лістапада. Сыграю там дэвіе кампазыцыі з свайго дывохагдзінскага канцэртнай праграмы, якія адабраў сам дырэктар «Рыфаманіі» Юры Ращэнікав. З гэтай самай праграмай і зібраюся даць канцэрт у Менску.

«НН»: А на тых часах барыкі актыўнасці ў 1980—90-х не сумуец?

А! Не шкодуя толькі, што запіс «Зарціпо» на фірме «Мэледыя» ў 1991 г. так і быў выдаўлены. Хоць быў зборнік на той жа «Мэледыя» з «Зарціпо» на год раней, які зрабіў сваю справу.

«НН»: Ці сочыце за тым, што адбываеца на беларускай альтэрнатыўнай сцене?

А! Толькі з гэтай восені пачаў сачыць за беларускай альтэрнатыўнай. Магу сказаць, што яна ўся круціцца вакол хардкору і «панк-русу», а мастакі з'емствуюць да вобразу «блазнаватага прарока». Але, на мой поглед, гэта нармальнае ад'ектыўнае зыява для наўных місцынаў. У нас ніякі музичнага «чыстага мастацтва» да

Гурт «Зарціпо» ў канцы 1980-х. Не паверыце: першы злева ў другім шэрагу — Але́сь Коноцкі.

АФІША

Грыфаманія-2008

Х Міжнародны фэстываль гітарыстаў пройдзе 22—23 лістапада ў менскім ДК МТЗ (Даўгабродзкая, 24). Выступаюць: Юры Міхайлаў & Madera Hard Blues, Уладзімер Любінскі & B-Sendero, Андрэй Іваноў & Zartipo, Юры Несьцярэнка & White Night Blues. Спэцыяльныя госьці: Аляксандар Любчанка (Днепрапрэтоўск) і майстар двухручнага тэліну Віталь Макуکін (Сімферопаль). Квіткі: 15 000—25 000. Даведкі: (017) 230-20-32.

Мядзьведніцтва

У Інды — рабочыя
сланы, а ў нас —
рабочыя мядзьведзі.
Пра забыты брэнд
нашага краю піша
Алесь Белы.

Мядзьведзь сучасныі сусъ-
ветнымі мэдымі быццам на-
заўжы «аддадзены на водку!»
Расеі як неаспречны сымбал
яе непрадказальнаага нораву. І
маскоўскую Алімпіяду'80 зь яе
«ласкавымі Мішамі» Захад бай-

катаваў, і Ельцына з Пуціным
часта малявалі ў карыкатур-
ных абліччы мядзьведзі, ну а
ужо Мядзьведзеў даў праста
грэх не парадуноўцаў, шторад-
ок, з брунатным лясным ула-
даром.

РАМАН АБРАМЧУК

Беларускім мядзьведнікам прысьвячаецца

***

Усім! Усім! Усім!
Шлезвіг і Залыбург, і далёкі Рым!
І мышчане сплавата га Бэрлін!
Ідуць з лясоў дромучых літвіні
Вас пацяшаць, штукамі забаўляць,
Дэўсоны з далёкага Кінства паказваць.

Мядзьведзь буры па вуліцах брукаваных няўклюдна ступае,
На раскошу Ганзы лініі сабе пазірае,
На іхных паноў і халопаў,
Страсбур і Бремен, золата гандляроў Эўропы.

***
На плошчы, сірод кірнашага люду,
Увечары зараўлі беларускі дуды.

Зъдзіўляліся тамтэйшыя людзі,
Сталія і малыя: «Што ж далей будзе?»
На мядзьведзя вучонага раты развалі,
Удалоні пляскалі, працягу чакалі,
Па-свойму сабе нешта шпрэхалі:

«Дэіўная гэтая нетутэйшыя людзі:
З жывёлінай дзікай да нас прыбулакі,
Танцы такія нам граюць,
Што шыя не чувачь было
Пад нашымі стрэхамі».

***
Вечар удалы, зноў перамога,
Скамарошыя слава, талераў многа,
Адпачыць бы літвінікам.

У першыя хвіліны сну,
Пасыя келіхай трох віна,
Думалася пад ратушныя ўдары гадзіньника:

«Заўтра зноў шлях
Па буйных гарадах...
Народ пацяшаць выкрунтасамі...»

Што ж, вобраз традыцыйны, і небеспадстаўны. Шкада толькі, што расейскі мядзьведзь захінае ад нас *сваіх*. Праўда, што і засталося ў сучаснай Беларусі тып мядзьведзя — добра калі сотня, а ў масавай сывідомасці даўкі неікі адмысловыя мясцовы, беларускі або і літоўскі, мядзьведзь адсутнічае зусім. А некалі ж наш Мядзьведзь, як сымбал паслыходова канкураваў з расейскім. Бо мала дзе так ведалі і любілі мядзьведзяў, як у даўнія Літве. Вялікаму князю Жыгі-

монту Кейстутавічу ў 1440 г. гэтая любоў каштавала жыцьця. Ведаючы пра ягоны давер да свойскай мядзьведзіцы, якая звычайна шкраблася кіпюрамі ў дзверы, просычы ўпусыць, змоўшчыкі-забойцы ў Троках падманулы пільнасць вялікага князя: Аляксандар Чартарыйскі моўчкі падступна паскробся ў дзверы, і Жыгімонт даверліва адчыніў...

Але, канечнe, пры слове «мядзьведзь» у памяці ўзынкае найперш вобраз «Смургонскай акадэмі». Пад патранажам Ра-

І ўсё ў іх падобна да нас...
І дуды равуць,
І карагод гэтаксама вядуць,
І да смаку былі іх каубасы нам...

Але дзе ў нас драўлянае — каменьне ў іх,
І балбочуць груба на наскі слых,
Эх, заснунь бы хутчэй...» — і пададаўся снам...

***
Прайшлі заходнімі дарогамі многіні,
Назаўжды запомнілі гэтага ногі іх,
Горад за горадам, места за местам,
Туды, дзе больша выгадная працапызыць.

На кірмашах, калі ратушаў, пад гербамі,
Пад золатам праўленымі дамамі,
Пад раскошнымі камяніцамі

Дудар не адпачываў, вадар на спаў,
Мядзьведзь соты раз сымхающие крýўляў,
Крýўляў, крýўляў, перакрýўліваў.

Паходні палалі, бубнаў не шкадавалі,
Агмену на тоўце мядзьведнікі раскладалі
З жартай і танцуа,
Пачуцьцяў ніхто ня стрымліваў.

Нямецкія назывы бессэнсоўна мільгалі,
Палацы раскошай вока стамялі,
Вочы дарогу дамоў выгладлі...

***
Брук і ліхтары, заход, кірмашы —
Адпусцілі літвінікам.

Кіруюць на ўсход,
Палаці — гасцінныя народ.
Ідуць літвінікам,
Падсумоўяюць вынікі.

Радасыці поспехаў не адняць,
Героямі сябе міяць,
Землякоў сваіх першых вітаюць.

Але думка на хоча адна адпускаць:
«Ці ў Кінстве дадуць нам вольна зайграць,
Скамарошыя грошкі зарабляць?
Што магістраты нашыя да нас маюць?

***
Князь не забыўся на іх,
Загад па мястечках чытаюць усlyx:

«...Разам з усімі бадзягамі...
Кожны хай восем грош дае...
Той, хто бяз справы ў нас пэўнае...»

Вось так.... Хто бяз справы ў нас пэўнае...
Справы ім падавай.. Якай?
Залатарнай, кавальской, піўной?

Абы грошай паболей сабраць!
Да шелега ўсё абараци!
Чужынцы золата сыпалі, а рабуюць — крэўныя!

«Кінчы!» — падстуліла крýўднае пачуцьцё.
«Але касалапы, хаўрусынікі і дарога —
Вось яно і жыцьцё.
Куды ўжо бяз гэнага?

Як былі, так і будзім — мядзьведнікі.
Вільні, Крэва да Меднікі,
Кірмашы Слоніму і Гародні, —
Шляхоў хопіць на ўсё лета Гасподнє».

***
Па роднай Літве бадзяюцца,
Людзей весяліц не стамлюцца,
А грошы — адныя грашы.

Ды памяць трываме ўспамін стары:
Каваныя ліхтары,

Шырокія капелюшы...

Натоўлы люду стракатага,
Халопы й паны длакатныя...
І дуда, як у нас, раве,
І вадар карагод відзе,
Але ёсьць штось такое ў тым народзе...»

Скончаны сказ пра літвініка.
Годзі!

У загадзе Вялікага князя Жыгімonta Аўгуста за 1566 г. аб агульным падатку пазначана: «къ людзей валачашчых, катоўся бяз службы мышкаюць, і тэж з мядзьведнікай, дуднікай, скрыпкаў, і з кождага гудка і іных, у местах мышкаючых, хто служыў пэўнае на маець, з галавы самога і белых галоў і дзяцей па асъмі грашэй». Іншыя рамеснікі плацілі падатак велічынёй 2—4 грашы.

гісторыя

Фрагмент карты Олауса Магнуса (1539).

дзіўлаў тут цыганы дрэсіравалі мядзьведзяй. У часы росквіту «на стацыйнар» браў дэсцяць «студэнтаў». Спачатку мядзьведзянінай вучылі «танцаўца», зъмяшчаючы ў клетку, металічнае дно якой падагравалася. Ратуючыся ад апёкай, няшчасны зъяўляў быў вымушаны ўздымамца на заднія лапы і пераступаць з лапы на лапу. Гук бубна і ражка, якія супрадавідзілі жорсткі «сэмінар», потым асачываліся ў іх з гарачай падлогай. Так што кожны раз, чуючи знаёмую музыку, яны кідаўші ў «танцы». Навучыўшы танцаўца, мядзьведнікі пераходзілі да наступнага этапу дрэсур: вучылі барукаца, кланіца і г.д. Вясной «прафесары» з выхаванцамі накіроўваліся ў заборы па кірмашах Рэчы Паспалітай, Рәсей, Вугоршчыны, Нямеччыны. Увесень вярталіся назад у Смургоні.

Шкада, ня маєм дагэтуль са-

Мядзьведнікі, альбо літвінікі — беларускія скамарохи, што паказвалі прадстаўлены з дрэсіраваным мядзьведзем. Польская хроніка XIV ст. згадваюць «літвінікаў», прывезеных у Кракаў для забавы двара Ягайлы. У XVI—XVII стст. іх выступы зафіксаваны ў краінах Заходняй Эўропы, на Балканах, у Скандинавіі і Маскоўі.

Дзеяя папулярнасці гэтага рамяства Радзівілі стварылі «Смургонскую академію» — цэнтар скамароства і дрэсіроўкі мядзьведзяў.

Ліднай, прафесійна зробленай гісторыі акадэміі. Нават неявадома дакладна, калі яна спыніла існаваньне. Ці то ў канцы XVIII ст., ці то на початку XIX ст. Польская інтэрнэт-энцыклапедыя Вікіпедыя ссыльвяджа, што падчас паўстання 1830—1831 г.

У Налібоцкай пушчы дагэтуль старыя распявядаша лэгенды, быццам дрэсіраваныя мядзьведзі дапамагалі будаваць самыя старыя пушчанская храмы, напрыклад, касыёл у Дзераўной. Быццам бы на сэпіні ім навязвалі кошык, і яны раҳмана цяглі па рыштаваннях на высокія вежы цэтгелю. А там ужо муралі падхоплівалі. Хутчай за ўсё — анекдот, але прыгожы і дасыціпны. На гэтym фоне мядзьведзі, якія вазілі Радзівіловым гасцей у Нясьвікі, запрэжаны ў сані, выгледаюць сущэльнай банаўшчынай. Страчаны скарб літвінскай цывілізацыі: у Індыв

— рабочыя сланы, а ў нас — рабочыя мядзьведзі. Вось на якім прыкладзе трэба выхоўваць дзіцей! Хто б узіўся напісаць забаўнуюную кнігу пра працавітага пушчанска га мішку? (Была падобная аповесьць у Лынкові. Шкада, такіх нішчыць цяпер, каб яшчэ і ачышчаных ад камуністычнага патрыятызму ды зь веданнем гістарычных рэзультатаў, як «Мядзьведжская акадэмія» Вітаўтаса Місіавічуса ў літоўцаў.) Да што там мядзьведзі-будаўнікі, калі ж нібыта для славутага Баруты, улюблёнага мядзьведзя Карала Радзівіла, Тэзэнгаўзаў балетмайстар італьянец Пэнінэці стварыў адмысловую балетную партыю. Адно што Пане Каханку заўпярціўся, не захацеў, каб ягоны пістун працаваў на славу канкурантаў. Так і застаўся Барута на вечныя часы выкіпкам Елізар'еву і ўсім ягоным наступнікам.

А ці памятаеце мядзьведзя, які ў эпічнай пазме Міцкевіча ледзь не загрыў Тадзівуша і Графа? И толькі трапны стрэл Гервасія (іш ёсць ж ксіндзі Робак?) тых уломкаў уратаваў? Той мядзьведзі таксама быў налібоцкі, з таго самага легендарнага маточніка літоўскага, дзе ніколі не ступала нача-важка і дзе зъяўляў ад часоў Стварэння нібыта жылі сваі лясной першыбытна-дзмакратичнай дзяржавай: «што з цёмнай гушчы зъвер выйшаў і што краўся з Занямонскай пушчы», — бо з Наваградзкага, лавка, рускага боку Нёмана Налібоцкай пушча выгледала Занямонскай. Ды і смургонская мядзьведзі, відаць, паходзілі з найбліжэйшых вялікіх пушч: Рудзіцкай, Налібоцкай...

Слава літоўскага мядзьведзя некалі грымела далёка па ўсёй Эўропе, салодка дражнічы распешчаную гуманітарную багему на парыскім ды лёнданскім бруку.

Праспэр Мэрэм, бліснушы южнікскім веданьнем літоўскіх рэзультатаў, напісаў нават навэлю «Локіс», пра мядзьведзі-пэрэваратнікі, якія дубаў жыву ў абліччы маладага графа Шмита, і толькі ў першую шлюбную ноч праізвіў зъяўрыну сутнасьць, загрызы маладу жонку. Ма-

тывы гэтай навэлі потым былі выкарыстаны ў казы Яўгена Шварца «Звычайны цуд» і ў аднайменным, культавым некалі, савецкім фільме.

Гербам Жмудзі ды уговуле здаўна быў мядзьведзь. А на эўрапейскіх картах XVI—XVII стст. частым быў малонак мядзьведзя, які спрабуе ўдзерці ў борці, але натыкаецца на ахоўную мячугу, густа абсаджаную вострымі шыпамі. На відомай карце Олаўса Магнуса (1539 г.) такі мядзьведзь ніжудала спрабаць паласавацца бортнымі мёдамі рыхтык недзе калі Крэва і Смургоні. А вось загадкавая Белая Русь для эўрапейца XVII ст. некалі асанцывалася з... белымі мядзьведзямі! Шымон Ставарольскі, які ці не пад Берасцем нарадзіўся, даводзіў абсалютна сур'ёзна: «Русь, сумежная і падуладная Вялікаму Княству Літоўскому, называеца папросту Белай тагу, што жывары белы колер маюць і белас адзеньне ў старажытны часы ўжывалі... Але і прырода там угуле белая — ваўкі, мядзьведзі і зайцы белыя...» Так што анэкдатычныя сістэртылі жыхара сучаснай Польшчы, што ў Беластоку белыя мядзьведзі шыпацируюць па вуліцах, мае за сабой дойную традыцыю.

Міністэрству спорту і турызму РБ, якому і хочацца, нібыта, заставіць туриста ў краіну, але і маніца абысцісці мінімумам выслілкаў і сродкаў, ніяк ня прыйдзе да галавы — кваліфікавана «раскруціць брэнд» Смургонскай акадэміі. Сумленна, ўкласціць ў забытую славу і тады ўжо чакаць гасцей. Або і глыбока нацыяналізм нашаму цырку (пакінем Елізар'еву ў спакой) — чаму б не прымусіць мішак ізноў прапрацаваць на горан краю? Да хоць бы знак памятніка паславілі на Французскіх горках у Смургонах, дзе тая акадэмія месцілася. Каб не выгледаць «смургонскімі акадэмікамі», як дайней іранічна называлі людзей інтэлектуальна нязграбных, намякаючы, што смургонская мядзьведзі і тое лягчай науচыць культуры, чым такога недарэку Sapiens'а на дэльвях нагах.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАЦКЦЮ

Новыя расейскія гістарычныя выданьні

Флоря, Б.Н. Польско-литовская ин-тервенция в России и русской обще-стве. — М.: Издательство «Индирик», 2005. — 416 с.

Даследаваны ўсходнія палітыкі Рэчы Паспалітай у гады расейскай Смуты дазваляйштага пакаць нерэзальнасць тых уяўленій, якія склаліся ў савецкай пасыяльнай гістарычнай праце, што ў сваёй палітыцы адносна Рәсей лідары Рэчы Паспалітай пасыльдобраў рэзлізоўвалі складаны, разычлены на шэраг этапаў палітычных праектаў. Што датычыць умішаньня ў грамадзянскую вайну ў Рәсей, то эліты Рэчы Паспалітай былі падзелены. Абраўшы ў 1610 г. каралевіча Уладзіслава сваім царом, маскоўскія ўлады колы разычлівалі на спінніе ўмішаныя Рэчы Паспалітай на маскоўскіх справах і на вывад шляхецкіх аддзелau ў Рәсей. Умовы абранання Уладзіслава быў выпрацаваны пры ўдзеле ўсіх «чыноў» расейскага грамадзтва, якія ўт

час знаходзяліся ў Маскоўі.

Польшчы і некаторыя расейскія гісторыкі скрытыкавалі карала Жыгімонта III за то, што ён так і не адпусціў ў Маскоўі на царскі трон сваёго сына. З гэтай нагоды Б.Флора піша: «Так, ён павінен накіраваць у краіну, што знаходзілася ў стане глыбокага ўнутранага крызісу, сваёго старышага сына, 15-гадовага хлопца, які на меў нікага суп'язнага палітычнага досьведу». Пры гэтым расейскі бок настойваў, каб яго не супрападжали дарадчыкі з Рэчы Паспалітай, а таксама шляхецкое войска. Жыгімонт III не пагадзіўся адпусціць сына, а расейская Смута працягвалася надалей. Зь відомым вынікам.

Кром, М.М. Стародубская война (1534—1537). Из истории русско-литовских отношений. — М.: ИД «Рубежи XXI», 2008. — 140 с.: ил.; карты — (Серия «Забытые войны России»).

Кніга прысьвечаная так званай Стародубс-

кай вайне, якай хоць і не прынесла ніводнаму з бакуў значных тэрыторыяльных набыткаў, але па напружаныі маштабу баявых дзеяньняў памежжы ад Апочкі на поўдні зусім не саступала іншым ваденным кампаніям. Войскі праціўніка хоць і не сходзіліся ў вялікіх палівных бітвах, але бязлітасна штурмавалі замкі, зьвязынлялі рэйды ўглеб тэрыторыі ворага. Узімку 1535 г. маскоўскія аддзелы амаль дайшлі да Вільні.

Але ёсць важныя аbstыні, якія надаюць асабливую цікавасць: вывучэнью падзеяў Стародубскай вайны — да нас дайшоў вялікі комплекс дакументаў, які дазваляе прасачыць хаду баявых дзеяньняў з такой падрабязнасцю, што немагчыма адносна іншых войнаў паміж ВКЛ і Маскоўі ў XVI ст., за вынікамі інфлянцкай. Пляны маскоўскага і ліцвінскага камандавання, дзялі ваянных апрацыў, а таксама такая «кпроза» вайны, якія рамонт дарогі ды будаўніцтва мастоў — усё гэта пастаўяе са старонак захаваных дакументаў.

Длугош, Ян. Грюнвальдская бітва / Издование подготовили Г.А. Стратановский, Б.В. Казанский, Л.В. Разумовская.

— СПб.: «Наука», 2007. — 216 с. (Серия «Літературные памятники»).

Эта книга — рэпрінтаўнае узянае выданье 1962 г., у якім быў апублікаваны фрагмент пра падзеі 1410—1411 гг. з лацінамоўнай «Гісторыі Польшчы» слыннага польскага гісторыка XV ст. Яна Длугоша.

«Было, апроч таго, у прускім стане і ў ўзбагаты барылак з віном, да якіх каралеўскіе войска паслали разыгрывы, стомле-нае бітва і летні съпэкт, было зьбеглася, каб спатоліць смагу; некаторыя рыцары дзе-ле спаталенны смагі чарпали віно шаломамі, іншыя пальчаткамі, іншыя нават ботамі. Але Уладзіслаў (Ягайла)... баючыся, каб войска апяне віном, на сталі барылак з марнім, загадаў разыбіць ды зынічы барылкі з віном. Калі яны паводле загады карала былі разыбіты, віно палілося на трупы палеглых, якія на месцы варожага стану лижалі немалымі кучамі, утварыўшы ў зъмяшаным з крываю за-бітых людзей і коней чырвоныя струмені; было бачна, як цёк ён да сенажація паселішча Тэнэнберг...»

Алег Дзярновіч

Той самы Шэксьпір

Ад дошчакі да дошчакі

Болыш чым дзьвесьце гадоў таму гісторык Джордж Стылзін зазначыў, што ўсё тое, што вядома пра Ульямана Шэксьпіра, можна подумаўшы некалькімі караценнікімі сказамі: нарадзіўся ў Стратфордзе-на-Эйване, стварыў сам'ю, зъехаў у Лендан, зрабіўся акторам і драматургам, вирнуўся ў Стратфорд, напісаў тэстамэнт ды выправіўся да Арагам на піва.

Праз чатырыста гадоў ліхаманковы пошукаў даследчыкі здолелі знайсці блізу ста дакументаў, так ці інакш звязаных з Шэксьпірам: запіс у царкоўнай кіні, купчык, млытнія дэкларацыі, штобны ліст, судовыя пазовы (зыск былі тады ў Ангельшчыне нешта накапітал нацыянальнага спорту) і г.д. У прынцыпе, гутарка вядомца пра не абы-якуб колькасць матэрыялу, але праблема палігае ў тым, што граматы і пасъведчаныя пазбаўленыя жыцця. Яны расказываюць нам пра афійнага Шэксьпіра, але ні какуш нічога, які ён быў чалавек.

Да таго мы на ведаем тых падрабязнасцяў: колыкі дакладна п'есаў ён напісаў, у якіх парадку. Дарма што Шэксьпір пакінуў пасля сябе болыш за мільён друкаваных словаў, але засталося ўсёго толькі чатыраццаць словаў, напісаных ягонай рукой — да і тая на надах информацыйная — эта шэсьць подпісаў уласнага імя і два слова — «by me» («напісаны мною»), выведеных ім пад тэкстам тэстамэнту. Мы нават не ведаем, як правильна па-ангельску пісаць ягонае імя — хада Шэксьпір, здаецца, сам на ведаў дакладна, бо ў пасып знойдзеных подпісаў ён штуром падпісаў — William, Willm, Shaksp, Willm Shakspere, William Shakspere, William

Shakspere, Wm Shakspe, Shakespe i William Shakespeare.

Шэксьпір і нацыянальны рух Квэбэку

На парозе ХХ стагодзьдзя гэтую прыкрую загану шэксьпіранязнайству намыслила выправіць за ўсякую цану адна амэрыканская пара

— інсікія Чарлз і Гульда Ўаласы. Апантаныя навуковыцы прададлі дому ЗІПА і пасхалі ў Ангельшчыне. На працягу 5 гадоў, па 18 гадзін на дзень, яны аркуш за аркушам праглядалі ўсецы віліны брытанскі архіў. І ўрэзіце зрабілі гэта! — знайшли дакумент, дзе Шэксьпір фігураваў як съведка ў справе аб

СЪЦІСЛА

Прыяцелі перадвеснікі зіми

На гэтым тыдні ў сталіцы архітэктурнай забуджылі пічбатухі. Гэта шаравата-бурия ітушачкі з ружовай грудкай і малінавай пічакай.

Гняздуюцца пічбатухі ў зонах тундры, лесатундры, тайге Эўразіі і Паўночнай Амэрыкі.

У Беларусі прылятаюць традыцыйна ў канцы кастрычніка — пачатку лістапада. Пабачыць іх можна ў бэрэзовых або альховых гайах.

Хуліган напаў на брыгаду «хуткай»

Вечарам 23 кастрычніка ў дэзяжурную частку «хуткай» паступіла тэлефанаўнанне ад маладога чалавека ў тым, што ягоная маці дрэнна сябе адчувае. Калі машына прыбыла да пад'езду дома, хлопец, які знаходзіўся ў стане алькагольнага аг'янення, стаў кідацца на ўрачоў, выкідаць іх з аўтамабіля і брыдка ляціца.

Урач і фельчар прыйшлі ў пад'езд і ўбачылі жанчыну, якая ляжала на лесьвічнай пляцоўцы. Мэдэйкі спрабавалі дагамагчы хворай, але сын

сатырычна». Судзьзі зрабілі заўбагаў, што «праколванні лялек, якія маюць падабенства з роальнімі людзьмі, — дрэнны густ, але функцыйны суду на ёсць судзіць, што з'яўліліся добрым густам, а што — дрэнным».

Вытворца нездадаваны самім фактам скарыгі з боку Сарказі: «Лічыць ў 2006 годзе будучы прэзыдэнт абвісціў, што «лепет яшчэ адна карыкатура, чым яшчэ адна гінзура».

«Вуду-камплект з Нікаля Сарказі» каншту 13 зўра і акрамя самой фігуркі ў ім ёсць 20 штук ды інструкцыя, якія тлумачыць, як правільна праколаваць лялку.

Сы-ы-ы-ы-р!

У Максы скралі 20 тонаў сыру. Гэта зрабілі троє невядомых, якія падышлі да кіроўца грузавіка і адракаменіваліся супрапоўнамі фірмы-грузаатрымальніка. Ніх, ні сыру пакуль не знайшли. Урон сягае пад 100 тыс. доляраў.

У Бутане выйшла першая штодзённая газета

Будыскія манахі моляцца за

целаскладу, кампокаваты, крыху хударлывы, з выдатнай каардынацый, надзвычай гнуткі, з вострым зрокам». Да слядчыча таксама глупая, што «скура ў Шэксьпіра была светлая і свежая і ў маладосці хутка мяняла колер у залежнасці ад змены на пачуцці і эмоцый».

З пітарычнай постамі Шэксьпір часцічком ператвараецца ў навукове насланні. Хуткага агляду навуковых часопісаў — ад мэдэйчыных да пітарычных — стае, каб наткнуша на такія артыкулы, як «Вупнія захворванні ў п'есе «Амлёт», «Закон размеркавання Пусона ў сэнтэтах Шэксьпіра», «Шэксьпір і нацыянальны рух Квэбэку», «Шэксьпір і Гамлет: жанчына або мужчына?» і таксама іншыя навуковыя працы на яны менш арыгінальныя тэмы.

Ульям наш Шэксьпір

Менавіта таму, што мы ведаем так шмат п'есаў Шэксьпіра, мы выразна адчуваєм, як малі ведаем пра яго, як пра чалавека. А захавалася тады ў сячыні 38 п'есаў — фантастычная лічба для аднаго аўтара з далёкага XVI стагодзьдзя, асабліва пасля задушнай рэвалюцыі пуртанізму. І калі б мы былі знаёмыя толькі з ягонімі камэдымі, мы былі бы перакананыя, што Шэксьпір — павірхойні шапонок-жыццілуб. А калі б захаваліся толькі саюзы — мы бы зрабілі выснову, што ў жыцці вялікі ангелец быў апантаны змрочнымі жарсычамі. Але ж цэлы съезд захаваных п'есаў наадае Шэксьпіру разаглісты суплёт эпітэтаў: ён і шляхетны, і разважны, і мэтафізичны, і, не раўнучы, Макіавел, цынічны, і нэураўтчыны, і легкадумны, і жыццяльны, і шмат п'есаў, што мы ведаем пра Шэксьпіра ўсё. Усё і... нічога.

З ангельскас, скарачаючы, пераклаў Павал Касцюковіч
паводле Bill Bryson
«Shakespeare: The World as Stage»

Жыхар Бухарэсту спрабаваў працдаць жонку на сайдце патриманых аўтамабіляў

Спачатку 20-гадовы Алекс Крэту зібраўся прадаць сваю 25-гадовую жонку за 4 млн брытанскіх фунтаў, але потым зынзіў копіт да 3 млн.

«Жонка на продаж. Мадэль 1983 году, добры стан. Поўная камплементацыя, уміячальныя багажнік, добрая падвеска, б/у. Цана дамоўнай. Даадающа кампактуючыя трох-і пяцігадовай даўніны.

Патрабуе сур'ёзнае стаўленне», — было напісаны ў аўбяве.

Паводле ягоніх словаў, ён разъясняў аўбяву, што жонка яму надакучыла, і ён хацеў з нею пажартаваць.

Крэту атрымаў шэраг пропановаў, але ніхто не рагышаў купіць, кажучы або пра вельмі высокую цену, або адсутнасць матчымацьці набыць жонку ў растэрміноўку.

СП, ЛК, паводле БелапАН, AP, Reuter, forbes.com

ВОЛЬНЫ ЧАС

Дні Святога Губэрта

6–8 лістапада ў Горадні пройдуць Дні Святога Губерта. Святы Губерт — заступнік Горадні. Гісторыя Горадні — гэта гісторыя эўрапейскага гораду. Традыцыі, якія нараджаліся ў далёкіх эўрапейскіх краінах, з'яўляюцца і вельмі натуральна прыжываліся тут і хутка рабіліся сваімі. На днені Святога Губерта, які нараджаецца ўз дзяцінстве, з'яўляюцца і мінульныя прыгода і сцэны з'яўляюцца ў Горадні сяняшнім днём.

«Мы аднаўляем традыцыю шанавання нашых святых заступнікаў. Мы заахвочвалі Вам любіці свой горад, ведаць яго гісторыю і традыцыі, быць неабязыканымі да таго, чым кібуц і жыве горад і што з'яўляюцца ў нас. Мы хочам, каб Вы з'яўляўшыся ў горадзе, якія адбываюцца ў горадзе. Мы прапануем Вам гісторыю і традыцыю Горадні без іздзелій», — гаворыцца ў прасрэдзіне гарадзенскага «Руху «За Свабоду».

Программа святковання:

6 лістапада (чацвер)

18.30 — прам'ера дакументальнага фільму «Новы Свет», знятага на мадымі гарадзенскімі фільмы прысвечанымі гарадзенскому раёну забудовы 20-30-х гадоў мінулага стагоддзя, вядомаму пад назвай Новы Свет, які сёньня знаходзіцца пад пагразой шынішчынныя (памяшканыя Таварыства Беларускай Школы, Будзённага, 48а–44).

19.20 — прэзентацыя альманаху «Горад Святога Губерта», дзе між іншага змешчаныя ўспінія колішніх жыхароў Новага Свету і пададзены схемы пляніравання «рактарніцтвы» Калоскай царкви XII ст. (памяшканыя Таварыства Беларускай Школы, Будзённага, 48а–44).

7 лістапада (пятніца)

Міжнародная наўкоўская канферэнцыя «Гарадзенскі паліпаст. XII — XX ст.». Удзел бяруць гісторыкі Алеся Краўчэвіч, Андрэй Мацук, Наталья Сліж,

Андрэй Кіштымаў, Алеся Смолянчук, Андрэй Чарнікевіч, Анатолій Трафімов і інш.

15.30 — 18.30 — адкрытыя грамадскія круглы стол «Горад з'яўляўся і з'яўляецца». Удзел возымуць гісторык Захар Шыбека, Сяргей Харэўскі, старшина Рэспубліканскага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў Антон Астаповіч. Запрашаныя ўсе ахвотнікі (памяшканыя Таварыства Беларускай Школы, Будзённага, 48а–44).

8 лістапада (субота)

17.00 — творчая супстрэча з Ігарам Варашкевічам, лідэрам гурта «Крамы». «Гэй там, на ліўвай», «Хворы на рок-н-ролі», «Каміндэнт» і ўсе найлепшыя для Вас ад Ігара Варашкевіча і арганізатараў Даэн Горадні.

Святкованніе адбудзеца па адрасе: Будзённага, 48а. Арганізатары запрашаныя на День Святога Губерта ўсіх ахвотных. Уваход вольны.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«Мадагаскар-2»

Мультфільм пра шалёных жывёлай для сямейнага прагляду.

Мадагаскар-2 (Madagascar: Escape 2 Africa)

ЗША, 2008, каліяровы, 80 хв.

Рэжысёры: Эрык Дарнл, Том Макграт

Жанр: Анимацыйная прыгодніцкая

камедыя для ўсёй сям'і

Адзнака: 6 (3 10)

Вясёлая кампанія — леў Алекс, зброя Марці, хырафа Мэлмэн і бегемохіца Глэрыя вырашаюць вярнуцца ў Нью-Ёркі заапарк. Але самалёт, кіраваны шаленай хеўрой пінгвінам, церпіць аварыю ў афрыканскім запаведніку.

ІМПРЭЗА

Паэтычны слэм «Вершамі вуліцы»

13 лістапада ў Менскім фальварку «Добрыя Мышылі» (Магілёўская, 12/1) а 19-й пачынца паэтычны слэм «Вершамі вуліцы» — гэта спраба рэзімаваць вулічнае мастацтва чытаніем вершаў, чесна пераплаценем з перформансам і тэатральным шоў. Паэтычны слэм ня будзе мець ганаровых судзідзяў, абрацце лепшага пазітіўнага відзінку. Чатыры швэдзкія гурты — «Alice in Videoland», «Paris», «I love you baby!», «Pluxus» — выступяць у Беларусі ў якасці гасціў.

русы. Пачатак а 18-й.

Neuro Dubel

14 лістапада ў DAclub'е (П.Броўкі, 22) — Neuro Dubel. Пачатак а 19-й.

Bandscan: Belarus

3 лістапада па студзеню 2008—2009 году ў Беларусі, у рамках праекта Bandscan: Belarus, адбудзеца некалькі музычных канцэртаў у дзеялістах беларускіх і швэдзкіх музычных гуртоў. Чатыры швэдзкія гурты — «Alice in Videoland», «Paris», «I love you baby!», «Pluxus» — выступяць у Беларусі ў якасці гасціў.

7 лістапада ў Віцебскім клубе Zebra выступаюць гурты CHI WANGA, СКІМЭН, OMNEA MIA MECUM PORTA, LaBo, Бэлы Дом, Ёноўка.

Тамсама 13 лістапада граюць GOLDPRICK, Minas Morgul, HELLOCOST, УЖЕ, Indra, SOUTH BAND.

9 лістапада ў менскім клубе Fabrique (Мясцінікова 25, 2-і паверх) выступаюць Hair Peace Salon, Open space, Дзецізіцы, Порт Манз, Ананімка, Фрыкі кабарэ, Сепебраня свадзьба, Alice in Videoland (Швэція, поп-панк, электрапанк). Пачатак а 18-й.

16 лістапада — Bez.Not, Morfe Acoustic Band, The Toobes, Джамбібум, Energy, Hum Flying Bulletproof Noodle, Paris (Швэція, брыт-поп, поп-панк). Пачатак а 18-й.

КАНЦЭРТЫ

Рок-школа. Адборачны канцэрт

10 лістапада ў «Гудвіне» (пр. Незалежнасці, 19) — рок-школа. Адборачны канцэрт. Баруч удзел: ESPRIT, «Голая Манашка», «Мутнага Вока», Restart, Tlusta Lusta, «Кашлаты Box», Zaniparad, «Спрат», «Абшар», Wisp і іншыя. Квіткі: 10 лістапада ў «Літвінавічах».

Канцэрт на біс

11 лістапада ў «Графіцы» (зав. Калініна, 16) — З'емнік Вайошкевіч з «Канцэртам на біс». Пачатак а 20-й.

«Голая манашка»

У DAclub'e

11 лістапада на пляцоўцы менскага DAclub'у (П.Броўкі, 22) 10-цігодзінны канцэрт. Баруч удзел: «Голая манашка».

Пачатак а 19-й.

Дадзенік: (029) 870-10-07, (033) 635-16-54.

Бэзбілета

7 лістапада ў «Рэактары» (В.Харужы, 29) — вялікі канцэрт у honour of «Дня безъбілетніка» — 2008. Пачатак а 19-й.

Блюз у Менску

8 лістапада ў к/з «Менскі» — III міжнародны фестываль «Менск — Блюз-2008», на які запрошаныя найлепшыя блюзмены Украіны, Літвы, Польшчы і Беларусі.

Святкованніе адбудзеца па адрасе: Будзённага, 48а.

Арганізатары запрашаныя на День Святога Губерта ўсіх ахвотных.

Пачатак а 18-й.

Купалаўскі тэатар

8 (сб) — «Слуга двух гаспадароў»

9 (нда), 10 (пн) — «Памінальная малітва»

11 (аўт) — «Больш чым дождь»

12 (ср), 13 (чц) — «Пінскія шляхты»

14 (пт) — «Я не пакіну цябе...»

15 (сб) — «Івана, прынцэса Бургундзкай»

16 (нда) — «Чычыкаў»

17 (нда) — «Літоўскія падвіны»

18 (нда) — «Сынажная каралевава»

19 (пт) — «Маці»

ВЫСТАВЫ

Экскурсія па праспэкце Незалежнасці

Алекс знаходзіцца сваім бакшкоў — і ўцягнуты ў хірты ліўвінін інтыры... Безнадейна закаханы Мэлмэн — іпаходрык, легендарная бегемохіца, леў, які неабязчіва лічыць харэграфічныя па балывім прыёмы дыя гавардака збараў відзудзь рэй. Ролі пінгвінай застаецца нязменнай — прыдукавата-энрэгічнай, вынаходлівой і радаснай.

Дадаюцца новыя парсанакі — гангстэрскі прафесаў малпай, якія на грэбце глюсюні шантажом; сухупутная пражэрлівая акула. Але саўмай голоўнай нагоддніцай карыні становіца знаёмая бавая бабулька, якая ўзначальвае статак заблукалых нью-ёркцаў. Гэтая дама лупіца з'яўляўся (под музыку з вастэрнаў), пазуе з паходнім (як статуя Свабоды) — і марыць падслікавацца ліўвінін.

Маліванныя жывёлі і хінія ворагі съпявяць, танчаць і ад душы строяць дурнія. Мульцік — добры сродак ад восенінскіх хандры.

Андрэй Расінскі

русы. Пачатак а 18-й.**Neuro Dubel**

14 лістапада ў DAclub'е (П.Броўкі, 22) — Neuro Dubel. Пачатак а 19-й.

Bandscan: Belarus

3 лістапада па студзеню 2008—2009 году ў Беларусі, у рамках праекта Bandscan: Belarus, адбудзеца некалькі музычных канцэртаў у дзеялістах беларускіх і швэдзкіх музычных гуртоў.

Чатыры швэдзкія гурты — «Alice in Videoland», «Paris», «I love you baby!», «Pluxus» — выступяць у Беларусі ў якасці гасціў.

7 лістапада ў Віцебскім клубе Zebra выступаюць гурты CHI WANGA, СКІМЭН, OMNEA MIA MECUM PORTA, LaBo, Бэлы Дом, Ёноўка.

Тамсама 13 лістапада граюць GOLDPRICK, Minas Morgul, HELLOCOST, УЖЕ, Indra, SOUTH BAND.

9 лістапада ў менскім клубе Fabrique (Мясцінікова 25, 2-і паверх) выступаюць гурты Hair Peace Salon, Open space, Дзецізіцы, Порт Манз, Ананімка, Фрыкі кабарэ, Сепебраня свадзьбы, Alice in Videoland (Швэція, поп-панк, электрапанк). Пачатак а 18-й.

16 лістапада — Bez.Not, Morfe Acoustic Band, The Toobes, Джамбібум, Energy, Hum Flying Bulletproof Noodle, Paris (Швэція, брыт-поп, поп-панк). Пачатак а 18-й.

17 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Віцебску

18 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

19 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

20 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

21 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

22 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

23 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

24 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

25 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

26 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

27 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

28 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

29 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

30 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

31 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

32 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

33 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

34 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

35 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

36 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

37 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

38 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

39 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

40 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

41 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

42 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

43 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

44 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

45 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

46 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

47 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

48 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

49 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

50 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

51 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

52 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

53 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

54 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

55 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

56 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

57 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

58 лістапада — «Гарачая бульба»

хутка ў Беларусі

59 лістапада — «Гарачая бульба»

